SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM

w Kołomyi

ZA ROK SZKOLNY

1881.

TREŚĆ:

1. Sztuki graficzne i ich różne techniki. — Napisał Waleryan Kryciński.
2. Część urzędowa.

KOŁOMYJA
Nakładem funduszu szkolnego.

Z drukarni M. Biłousa 1881.

Sztuki graficzne i ich różne techniki.

ŹRÓDŁA.

Najwięcej korzystałem z ustnych uwag Radcy Dworu i Dyrektora Muzeum dla sztuki i przemysłu **D-ra Eitelbergera**, podczas rozpraw **„O znawstwie sztuki“** i **„O historyi sztuk technicznych“** w l. 1875-76 77. odbywanych w muzeach wiedeńskich.

Andersen A. Archiv für die zeichnenden Künste. Mit Beziehung auf Kupferstecher- und Holzschneidekunst und ihre Geschichte. — Leipzig. 856 — 1871.

Bucher Br., Just. Brinkmann, Alb. Ilg, Jul. Lesing, Fr. Lipmann, Herm. Rollet. Geschichte der technischen Künste.

Dohme R, Kunst und Künstler des Mittelalters und der Neuzeit. III. B. Leipzig 1877/79.

Kugler Fr., Handbuch der Kunstgeschichte, 5. Aufl. bearbeitet von Prof. Dr. W. Lübke. Stuttgart 1872. Kleine Schriften und Studien zur Kunstgeschichte. Stuttgart 1854.

Lübke W. Geschichte der Renaissance in Deutschland. Leipzig 1873.
„ Geschichte der Renaissance in Frankreich. Leipzig 1868.

Meyer Br., Studien und Kritiken. Stuttgart 1877.

Müller R. O. Handbuch der Archäologie der Kunst. Stuttgart 1878.

Quellenschriften für Kunstgeschichte und Kunsttechnik des Mittelalters und der Renaissance, herausgegeben von R. Eitelberger von Edelberg 1871-81 in Wien.

Woltmann A. Aus vier Jahrhunderten niederländisch- deutscher Kunstgeschichte. Berlin 1878.

Schossler Schule des Holzschnitts. 1866.

Nazwę sztuk graficznych dajemy wszystkim rodzajom reprodukcyi i naśladowania dzieł sztuki, których obraz za pomocą odbicia z płyty (matrycy, kliszy) otrzymujemy.

Wyraz graficzny, pochodzi od greckiego *γράφειν* pisać; a oznacza wszystko, co się odnosi do sztuki pisania i rysunku.

Rysunek na płycie (kamiennej, drewnianej i t. d.) może być wykonany ręką artysty, lub też w drodze chemicznej.

Pierwsze rodzaje reprodukcyi różnią się sposobem wykonania — ich techniką, lub też artystyczném działaniem, wywołaném skutkiem użycia różnego materyału.

Można je podzielić na grupy, według tego czy rysunek odbity z płyty był wypukło wykonany, jak w drzeworycie i litografii, czy wklęsły, jak w miedziorycie, stalorycie i t. d.

Rytownictwo w metalu.[1])

Najszlachetniejsze rodzaje reprodukcyi, jak rozwój drzeworytu i miedziorytu, przypadają na wieki, kiedy technika w sztukach plastycznych wysoko przez artystów cenioną była. W wieku XV. i XVI. nie starano się bowiem tak ściśle oznaczyć granicę pomiędzy sztuką wielką (grand art, hohe Kunst), a przemysłem artystycznym (l' art aplique a l' industrie, Kunstindustrie) Wówczas artysta był zarazem dobrym rzemieślnikiem, a naprzemian dobry rzemieślnik bywał najczęściej artystą. Tacy to rzemieślnicy włoscy a mianowicie złotnicy stali się wynalazcami sztychu. Odbijali oni rysunki żłobione w przedmiotach złotych i srebrnych (grawirowane), chcąc się przekonać, czy dobrze one wypadły. Odbicia takie zowią się „Niello,“ a spotykamy je po zbiorach sztychów. Najstarsze są rylca

[1]) Bartsch (1821), Heller (1821), Passavandt (1862).

mistrza florenckiego Maso Finignerra, urodz. 1426., którego prace w Niello i emalii znawcy wysoko cenią.

W drugiej połowie XV. wieku spotykamy w Niemczech już wyłącznie w celu reprodukcyi rytowane płyty metalowe, mistrza E. S.[1]) (1465), Albrechta Dürera, G. Penz'a, B. i H. S. Behama, Aldegrevera, J. Binka, Alberta Aldorfera, i całego zastępu tak zwanych w Niemczech małych mistrzów (Kleinmeister).

Z końcem tegoż wieku rytuje we Włoszech: Andreo Montegna, Mark. Antonio Raimondi. — Primaticcio i Rosso rozpowszechnili rytownictwo w tym czasie we Francyi.

W Niderlandach pracowali Lukas z Leiden, Dirk, Staren, bracia Wierx, późniéj H. Goltzius. Obrazy Rubensa rytowali: Vorsterman, Bolswert, P. Pontius i inni.

We Francyi zaczął nową epokę Bloemart; w Holandyi Cornelius Fisscher; w Niemczech Mateusz Merian (ojciec i syn), B. Kilian i Wenzel Hollar, a we Włoszech J. Frey, G. Wagner i Bartolozzi, który przeniósł sztukę tę do Anglii.

W XVIII. wieku pracowali zaszczytnie we Francyi Niemcy: G. F. Schmidt i J. G. Wille, a Włoch Cunge stworzył nową szkołę włoską.

W pierwszéj połowie naszego stólecia z zupełnym upadkiem ogólnego smaku w sztukach pięknych zastąpiono miedzioryt, ten prawdziwie artystyczny ale zarazem najkosztowniejszy sposób reprodukcyi, mniéj szlachetnymi technikami.

W ostatnich dopiero latach udało się usiłowaniom Muzeów dla sztuki i przemysłu, jakotéż licznym stowarzyszeniom we Francyi, Anglii i Niemczech, a po części i w Austryi, w celu popierania sztuk graficznych, napowrót inteligentną publiczność do miedziorytu zwrócić.

a. Miedzioryt.

Technika ta nazwana od metalu, który jest wyśmienitym materyałem do rysowania z powodu średniéj twardości i jednostajnego skupienia.

---

[1]) podług Kuglera Ehrard Schön.

W ścislejszém znaczeniu nazywamy miedziorytem rodzaj rytowania rysunku w miedzi za pomocą rylca lub też igły stalowej (oprawnej jak ołówek w drzewo). — Rylce opatrzone w rączki drewniane, które rytownik opiera w dłoni, mogą być: kończyste, mniej ostre, graniaste, zaokrąglone i t. d. — Zanim rytownik rysować zacznie, musi być gładko wypolerowana płyta ku temu przyrządzona. W tym celu pokrywa się powierzchnię płyty firnisem z wosku na którym rysunek może być odbity (odkalkowany), a następnie igłą lekko w miedzi wrysowany. Po zmyciu firnisu może rytownik bezpośrednio na powierzchni miedzi rysunek rylcem wypracować, albo też igłą dokładniej oznaczyć i wykwaszaniem go utrwalić.

Cień nadaje rytownik kréskami równoległymi a wzmacnia krzyżowaniem w różnych kierunkach, lub też zgrubieniem i głębszém wyżłobieniem samych krések. Do większych płaszczyzn używa się maszyny, która zaopatrzona w ostry rylec, różnej grubości i głębokości może kréski jednostajnie wrzynać.

W miedziorycie tworzy każda pociągnięta rylcem linia rowek, a przy silniejszém kréskowaniu wyjmuje się nawet część miedzi objętości zagłębienia. W skutek tego kréska, która przez odbicie z płyty miedzianej na papierze pozostaje, nie jest płaską jak n. p. linia pociągnięta ołówkiem; lecz farba leży w niejakiej grubości na papierze tworząc mało widoczną wypukłość. Na tém polega owa znakomita, w innych technikach nieosiągnięta głębokość i siła w miedziorycie.

Odciskanie (drukowanie) z płyty miedzianej wymaga wielkiego starania i wprawy. Farbą drukarską jak najsubtelniej utartą powleka się odpowiednim wałkiem lub zwitkiem cała płyta; następnie ściera się bardzo przezornie, tak ażeby tylko w zagłębieniach czernidło (farba drukarska) zostało.

Jeżeli na ręcznej prasie odbitki się robi, trzeba za każdym razem świeżo farbą przeciągać. W prasie drukarskiej można kilka egzemplarzy odbić.

Pierwsze odbitki są zwykle nie użyteczne, a to tak długo, dokąd papier nie zbierze niektórych nierówności płyty. Następnie odbija się około 100 sztuk najlepszych i najdroższych egzemplarzy, które się dostają tylko wybranym mecenasom i lubownikom sztuki. Ażeby je odróżnić od dalszych mniéj dobrych egzemplarzy, oznacza się je wyrazem „przed pismem“ („avant la lettre“). Potem oznacza się imię rytownika, (X sc = n. p. Unger sculpsit, rytował) i imię artysty, który oryginał (y del. = n. p. Van Dyk delineavit, albo

piux =pinxit), rysował albo malował. Zwykle u spodu na środku umieszcza się tytuł obrazu. Dalsze odbicia odróżniają wyrazy „po pismie“ („après la lettre“). -- We Francyi odróżniają się także pierwsze odbitki tém, że mają podpis rytownika, który się później zeszlifowuje „e' preuves d' artistes,“ po niemiecku „Künstlerdrucke“ zwane. Miedzioryt odpowiedni do reprodukcyi obrazów mniej kolorystycznych, bywa używany więcej do takich dzieł, w których jasny i ścisły rysunek przeważa.

b. **Radyrunek** (Radierung).

Ta ulubiona technika malarzy jest najodpowiedniejsza do oddania szczególnie tonu w obrazach olejnych i akwarelowych kolorystów, jakoteż do kompozycyj rysunkowych. Różni się ona od miedziorytu tém, że powłoka firnisu służy nie tylko do samego utrwalenia rysunku, ale zarazem do wykonania tegoż igłą. Czasem tylko w najgłębszych cieniach wzmacnia rytownik w miedzi rylcem kréski.

Po skończeniu rysunku w powłoce (jest to firnis, składający się z asfaltu rozpuszczonego w terpentynie) zanurza się płytę w rozcieńczonym kwasie saletrowym (wykwasza się).

Miejsca odsłonięte rylcem z pod firnisu wyżéra roczyn, tworząc zagłębienia. Miejsca dostatecznie wykwaszone pokrywa się werniksem, a pozostałe wykwasza tak długo, dokąd potrzebnej siły się nie otrzyma. Ostatecznie można na sucho rylcem rysunek wykończyć.

Technika ta polega więcej na rysowaniu jak rytowaniu, i dlatego chętnie używana przez samych malarzy, nawet do mniej wykończonych szkiców.

W Niemczech uprawiał ją najpierw Albrecht Dürer, a we Włoszech Mazzuoli Parmegianino. — W naszych czasach doszedł za granicą radyrunek do wielkiej doskonałości.

Można obecnie poznać wszystkie utwory sławnych mistrzów w znakomitych radyrunkach jako osobne dzieła n. p. Rubensa, Rembrandta, Van Dyka i t. d., a nawet całe galerye jak Belweder wiedeński.

U nas warszawski rytownik Redlich z wyszczególnieniem pracuje.

Sposób odbijania radyrunku jest taki sam jak w miedziorycie. Pierwotnie odbijano zaledwie 500—600 sztuk, obecnie tak sztych jak i radyrunek można w nieskończoność odbijać, jużto wzmacniając samą płytę przez „nastalenie,“ jużto w drodze galwanoplastycznéj.

c. **Sztych kropkowy.**

(Maniera punktowana, Punktiermanier).

W sztychu i radyrunku używa się przeważnie linij równoległych. Maniera kropkowa różni się od poprzednich tém, że za pomocą dłutka (Punze) albo ostrego młoteczka (opus mallei) wyciska się kropki różnéj wielkości i głębokości, by w ten sposób osiągnąć różne stopnie cienia.

Słusznie zarzucono tę technikę w nowszych czasach, bo mechaniczne kropkowanie nie jest w stanie wlać tyle uczucia w rysunek, ile linia ręką artysty pociągnięta.

d. **Sztychy kółkowe.**

(Rouletmanier).

Ten sposób obecnie równie zaniedbany, polegał na kréskowaniu płaszczyzn za pomocą ostrych, różnéj grubości kółek, osadzonych w rączkach drewnianych.

e. **Sztychy skrobane.**

(Angielski sztych, Mezzotinto, Schwarze Kunst, Geschabte Manieren).

Płyta miedziana powinna być za pomocą rylca tłowego (Grundireisen) cała zrysowana, ażeby miała powierzchnię chropowatą. Po przeprowadzeniu rysunku bywa ona w miejscach mniéj

ciemnych napowrót wygładzona, a w najwyższych światłach zupełnie wypolerowana tak, ażeby miejsca te farby drukarskiej nie przyjmowały.

Wynalazcą tego sposobu rytowania jest Ludwig Siegen, oficer z Hessyi. Książe Ruprecht z Pfalz, dowódca konnicy za czasów Karola I., zaszczepił ją w Anglii, gdzie przez Christophora Wrenna świetnie uprawianą była. —

f. Aquatinta (Aquaforta).

(Tuschmanier).

Podobna technika do poprzedniej. Naśladuje ona rysunek tuszem malowany (tuszowy). Postępuje się tu w następujący sposób. Za pomocą sitka pokrywa się całą płytę albo mieszaniną z asfaltu i mastyksu, lub też sproszkowaną kalafonią zapomocą mieszka. Przy użyciu kalafonii ogrzewa się cokolwiek płyta. Kwas działa tylko w miejscach pomiędzy bryłkami żywicznemi. Najjaśniejsze partye ochrania się już przy pierwszém wykwaszaniu, pokrywając odpowiednie miejsca werniksem. Tak samo oszczędza się półświatła, półcienia, cienia i t. d., dokąd się nie otrzyma najgłębszych cieni. Wskutek tego postępowania, nabiera rysunek podobieństwa do stopniowego nakładania tak zwanych tuszowych rysunków.

g) Sztych krédowy.

(Crayon—Manier, Kreidezeichnungsstich) naśladuje rysunek krédą wykonany — a jest zestawieniem ostatnich dwóch sposobów.

h) Staloryt.

(Siderographie, Stahlstich).

W r. 1820. anglik Charles Heath zastosował już w XV. wieku używane płyty stalowe do sztychu. Ażeby ułatwić rytowanie hartuje się je dopiero po skończeniu rysunku. Matryce takie są

trwalsze od miedzianych, a można z jednej nawet 50.000 odbić otrzymać.

Sposób ten jednakowoż mniej w ostatnich latach znachodzi lubowników pomiędzy znawcami, bo rysunek bywa zwykle twardy i zimny.

W Niemczech zaprowadził staloryt Frommel.

Na stali dają się przeprowadzić wszystkie sposoby rytowania używane w miedzi.

Drzeworyt[1]

(Xylographie, Holzschnit).

We wszystkich sztychach metalowych rysunek był wklęsły, drzeworyt zaś ma wypukły.

Płyty przyrządza się z drzewa bukszpanowego, rzniętego poziomo na klocki grubości 1" (odpowiedna wysokości czcionek drukarskich na sztorc). Klocki te ohyblowane sklejają się w dowolnej wielkości płyty. Wypolerowana powierzchnia pociąga się za pomocą pędzla (najlepiej dłonią) powłoką z białej lub szarej farby, w miarę tego czy rysunek ma być wykonany ołówkiem (twardym Nro 4, 5, 6,) piórem lub pędzlem. Powłoka białej farby ma na celu ułatwienie rysowania, a to ażeby ołówek lepiej chwytał, i ażeby plamy, słoje drzewa i t. d. zakryć. Można jednakże rysować i wprost na polerowanej powierzchni drzewka.

Po skończeniu rysunku zaczyna się praca drzeworytnika. Wszystkie pola białe między kréskami rysunku wyrzyna on zapomocą różnych narzędzi jako to: dłutek, nożów, rylców, świderków i t. p. Tym sposobem występuje rysunek z zagłębień podobnie jak czcionki drukarskie i może być w ten sam sposób za pomocą wałka drukarskiego poczerniony. Drzeworyt ma podobieństwo rysunku piórem lub ołówkiem wykonanego.

W najświetniejszych epokach tej techniki w Niemczech w XV. i XVI. wieku, starano się w drzeworycie tylko o ścisły kontur, a oznaczano kréskami tylko cień jędrny. I dziś najlepsi drzeworytnicy niemieccy chcąc z całem poczuciem oddać wiernie rysunek inną ręką zrobiony, wykonują go w podobny sposób.

[1]) Schossler Schule der H. 1866. — Geschichte der Holzschneidekunst 1829.

Drzeworyty takie zowią u nas niemieckimi, właściwiej „faksimilowe“ (Facsimilholzschnitt).

We Francyi i Anglii uprawiają rytownicy tak zwany drzeworyt tonowy („Tonschnitt“) — goniąc za efektami, które w miedziorycie a szczególnie w radyrunku łatwiej osiągnąć się dają. Do większych partyj używa się maszyny — przejścia otrzymać można poprzecznemi kréskami, lub stopniowem zgrubianiem samych linii dających ton. Z płyty drewnianej t. j. z oryginału rzadko się teraz odbija. Selzam z Lipska wynalazł 1760 r. sposób odciskania kliszy drewnianych (Clichés, Abklatsche) w masie czcionkowej, a te dają się powtarzać podobnie jak płyty stereotypowe w niezliczonej ilości. Drzeworytu używają teraz przeważnie do illustrowania książek i dzienników, dla łatwości odbijania wraz z tekstem w prasie drukarskiej.

Drzeworyt barwny.

(Xylografischer Buntdruck).

Technika drzeworytu nadaje się bardzo do kolorowego druku. W tym celu wycina się tyle płyt przystających, ile kolorów ma być w rysunku barwnym użytych. Pierwotnie znajduje się cały rysunek na każdej płycie, z opuszczeniem tylko miejsc, które są tego samego koloru, resztę wycina się. Pierwsza odbitka stanowi zwykle kontur. W pojedynczych płytach niektóre tylko miejsca zostawić można, ażeby zaoszczędzić osobnej płyty. N. p. w rysunku, który zawiera kolor niebieski, żółty i zielony — można otrzymać barwę zieloną — odciskając najpierw niebieski, a potem żółty w tem samem miejscu.

Sposób postępowania jest zresztą prawie ten sam jak przy drukowaniu tkanin.

Drukowanie też tkanin (malowanki na Rusi) i snycerstwo dały początek drzeworytowi, którego w wiekach średnich, najpierw do fabrykacyi kart do grania używano. Chińczycy już na kilka wieków przed europejczykami znali drzeworyt — używając do odbijania pisma i obrazków z tablic drewnianych.

Pierwsze europejskie drzeworyty spotykamy w Niemczech i Holandyi. Z r. 1423. jest wizerunek św. Krzysztofa, a w r. 1429. drukowana Biblia pauperum — tekst z rycinami.

Epoka najświetniejszego rozkwitu rozpoczyna się w r. 1480. i trwa do połowy XVI. wieku w Niemczech (a szczególnie w Norymberdze, Albr. Dürer, Lukas Cranach i inni), Holandyi i Francyi. W tym już czasie używano dwóch płyt przy odbijaniu rysunków, w celu osiągnięcia większych efektów.

Włosi da Capri i Andreani wydoskonalili ten sposób, zostawiając światła zupełnie białe a różne stopnie cienia odbijając kilku płytami.

W XVII. i XVIII. wieku z rozpowszechnieniem miedziorytu upadło drzeworytnictwo. Niedawno dopiero po usilnych staraniach zagranicznych znawców, miłośników i inteligentnych nakładców dzieł illustrowanych, odzyskał drzeworyt dawną doskonałość. Początek dzisiejszego postępu w drzeworycie niemieckim dali: Gubitz i Unzelmann, a w Anglii Bewick.

W Chinach i Japonii doszedł w naszych czasach drzeworyt do wysokiej doskonałości, szczególnie w druku barwnym. Francuzi i Anglicy wydoskonalili znakomicie drzeworyt tonowy — jednakowoż tylko tam gdzie albo xylograf swój własny rysunek rytuje, albo też jeżeli rytownik pracując częściej lub wyłącznie nad rysunkami jednego i tego samego artysty, potrafi wniknąć w ducha jego kompozycyi i techniki.

Nasze drzeworytnictwo jest dopiero w początkach rozwoju. Tu przeważa technika tonowa, w której kilku warszawskich drzeworytników z różnem powodzeniem pracuje.

Litografia[1]

(Steindruck).

Na płyty do rysowania używa się odmiany wapniu — szczególnie t. z. kamienia litograficznego, zawierającego magnezyę. Tuszem lub kredką litograficzną (chemiczną), która jest zaprawiona tłuszczem z żywicy, rysuje się na polerowanej powierzchni kamienia litograficznego. Po skończeniu rysunku zlewa się płytę rozczynem z wody i gumy arabskiej. Miejsca niepokryte żywicą zmywają się tak, że pozostaje wypukły rysunek. Następnie wałkiem drewnianym, pokrytym kauczukiem lub skórą cielęcą, pociąga się rysunek farbą

[1])Weishaupt. Das Gesamtgebiet des Steindruckes 5. Aufl. 1875.

drukarską, a zwilgocony cokolwiek papier przyciska prasa. Następnie tuszem roztartym w wodzie dystylowanej wykonuje się rysunki używając pióra lub pędzla, podobnie jak na papierze.

Jednakowoż potrzeba tu większej uwagi i staranności, bo kamień często nie tak łatwo przyjmuje gęsty tusz chemiczny, a wygładzona powierzchnia jest dość ślizka do rysowania piórem, które musi być twarde i ostro zacięte. Do rysunków kredowych poleruje się powierzchnię kamienia chropowato (körnig). Najlepszy kamień litograficzny t. z. „Solenhofener,“ kopią w Neuburgu nad Dunajem.

Ażeby rysunek wypuklejszym uczynić, postępuje się podobnie jak w miedrziorytnictwie, zlewając płytę rozczynem kwasu saletrowego. Robi się to jednakowoż tylko wtedy, jeżeli chcemy otrzymać matryce stereotypowe, do użycia w prasie drukarskiej wraz z czcionkami. Tym sposobem można miedzioryty, rysunki piórem, ołówkiem i t. d. na kamień przenosić, a z tego w klisze stereotypowe zamieniać. Zowie się to Typolitografią, (Hochätzkunst) zaś Ektypografia, jeżeli zamiast kamienia płyty metalowej, a zamiast farby chemicznej masy tłowej (Ätzgrund) do rysowania używamy.

Kamień litograficzny można podobnie jak płytę metalową rytować lub wykwaszać. Używając rylca, pociąga się powierzchnia kamienia farbą, a do rysowania igłą masy tłowej (Grundu). Dalej postępuje się jak w miedziorycie i radyrunku. W tych razach należy litografia do sposobów reprodukcyi z rysunkiem wklęsłym.

We wszystkich sposobach litografowania da się zastosować technika tonowa, naśladująca odbicia na chińskim papierze. Po odbiciu z pierwszego kamienia rysunku na papier, odciska się druga płyta wyskrobawszy najwyższe światła, ażeby były bezbarwne, drugi ton, n. p. żółty, szary i t. d.

Ton taki nadaje litografii przyjemniejsze wejrzenie, tworząc zarazem półcień w rysunku. Do wielkiej doskonałości doprowadzono obecnie chromolitografię (der litografische Farbendruck) której procedura taka sama jak w druku barwnym.

Autografia.

(Ueberdruck).

jest mniej artystyczną techniką. Używa się jej przeważnie do rozpowszechniania pisma — lub rysunków konturowych. Zamiast

rysować wprost na kamieniu, wykonuje się rysunek na papierze autograficznym (zwykły papier pociągnięty rozczynem z gumy, gumigutty, krédy i krochmalu w wodzie) używając pióra i chemicznego tuszu. Tak zrobiony rysunek kładzie się na płytę kamienną, zwilża na odwrotnej stronie bardzo rozcieńczonym kwasem saletrzanym i pod prasą odciska. Powstały rysunek na powierzchni kamienia używa się tak jak w innych rodzajach litografii.

Chcąc litografować ryciny wraz z tekstem, można tekst ułożyć z czcionek, odbić je na autograficzny papier — a z tego na kamień przenieść.

Można także zamiast autograficznego zwykły papier używać, tylko należy w tym wypadku kamień litograficzny rozgrzać.

Wynalazcą litografii jest Kapelan Szymon Schmidt. W r. 1788. zaczął on używać kamienia litograficznego do wklęsłych i wypukłych odbić. — W kilka lat później wpadł na tę samą myśl artysta dramatyczny Alojzy Sennefelder z Pragi i wynalazł r. 1799 w Monachium właściwą litografię.

Ponieważ w tym czasie drzeworyt zupełnie upadł, a sztychy metalowe za kosztowne były, przeto litografia znalazła wielkie rozpowszechnienie.

W nowszych czasach z wyrabianiem się dobrego smaku artystycznego upada i ta technika, ograniczając swe usługi tylko w niektórych reprodukcyach. Rysunek litograficzny jest mniej ostry (wyraźny) i jasny, a kréska najczęściej niepewna i gruba. W modelowaniu bywa mięki, ale często za mięki — rozwiany. W odbijaniu zwykle jest on zatarty, i każdy niemal egzemplarz musi być ręcznie (retuszowany) poprawiany. Litografia znajduje najlepsze zastosowanie w reprodukcyach takich pejzaży, w których przeważa ton łagodny (Stimmung). W takich pracach nie da się litografia inną techniką zastąpić.

Fotografia.

Sposób otrzymywania obrazów na powierzchniach chemicznie ku temu przysposobionych, a wywołanych działaniem światła słonecznego, magnowego, elektrycznego i t. d. zowiemy fotografią. Najdawniejszy sposób zdejmowania takich obrazów zwał się dagnerotypią, od wynalazcy Dagnere. Ulepszyli dagnerotypią

w r. 1839. Fox Talbot, a 1850. Claude Marie Fransois Niepce de Saint Victor, wynajdując sposób sprowadzania obrazów na papier. W tym czasie zwano tę metodę T a l b o t y p i ą.

Jeżeli zamiast jodku srebra użyjemy chromianu potasowego rozpuszczonego w żelatynie, otrzymamy obraz leżązy wypukło na powierzchni papieru. Sposób ten nazywa się T u s z o f o t o g r a f i ą, a ulepszył go użyciem collodium Poitevin. Mieszając żelatynę z farbą można otrzymać obrazy kolorowe.

Wielkie rozpowszechnienie znalazł sposób z zastosowaniem węgla, wynaleziony przez Joubert'a. Chcąc takie obrazy otrzymać należy tak postąpić: Rozczynem z gumy chromianu potasowego i miodu powleka się płyta szklana, a nakrywszy ją kliszą, wystawia się na działanie słońca. Miejsca przekryte partyami ciemnemi kliszy zachowują powierzchnię lipką, zas miejsca wystawione na działanie światła tracą tę własność. Jeżeli następnie przeprószymy taką płytę miałko utartym węglem, otrzymamy obraz ciemny. Węgiel można zastąpić różnokolorowemi farbami. Metoda ta zowie się f o t o g r a f i ą w ę g l o w ą (Kohlenbild).

Tego sposobu używa się szczególnie do kopiowania rysunków ołówkiem i krédami kolorowemi, ażeby kopie otrzymać w barwie oryginału.

Szkice i oryginalne rysunki mistrzów sławnych, które tylko bogate zbiory posiadają, można obecnie w nadzwyczaj wiernych kopiach stosunkowo bardzo tanio nabyć. Metoda tuszowa i węglowa ma jeszcze tę dobrą stronę, że obrazy są trwalsze t. j. światło nie działa tak silnie rozkładająco, jak na obrazy otrzymywane za pomocą jodku srebra..

W ostatnich kilkunastu latach metody fotograficzne zostały wysoce udoskonalone, i znalazły obszerne zastosowanie w przemyśle. Obrazy fotograficzne można przenosić na różne materye i na nich je utrwalać. N. p. na ceracie, porcelanie, emalii i t. d.

Procedura podobna jak w sposobie węglowym zowie się P a n t o t y p i ą.

Na porcelanie zastosował ją najpierw fotograf wiedeński Leth.

Własność tę, że obrazy otrzymane za pomocą rozczynu chromianu potasowego są wypukłe, wyzyskano do wynalezienia F o t o l i t o g r a f i i. W tym celu pokrywa się kamień litograficzny rozczynem chromianu potasowego i żelatyny, a po wyschnięciu wystawia go się pod obrazem ujemnem (negatywą) na działanie słońca. Na kamieniu tworzy się wtedy obraz dodatni, z którego za pomocą prasy

obrazy odbijać można.

Inny sposób fotografowania na kamieniu, wynaleziony przez Alberta w Monachium zowie sią Albertotypią.

Obraz wypukły na powierzchni kamienia litograficznego można pod prasą hydrauliczną w masie czcionkowej w ten sposób odcisnąć, że cienia będą zagłębione a światła wypukłe. Z takiej płyty można podobnie odbijać jak z płyty rytownej. Sposób ten zowie się drukiem plastycznym Woodburg'ego (Woodburg'scher Reliefdruck).

Podobnie jak na kamieniu da się fotografia i na cynk, miedź i stal przenieść. Postępuje się podobnie jak w poprzednich metodach, tylko że do wykonania innych rozczynów się używa, a mianowicie: w cynku i miedzi kwasu saletrowego, zaś w stali rozczynu jodowego, chlorku żelaza lub platyny. Kwasy te wygryzają miejsca gdzie żelatyny nie ma. Sposoby te mają różne nazwy, jak: Heliograwura, Cynkografia i t. p.

Wielkie ułatwienie znalezli drzeworytnicy w fotografii, przy pomniejszaniu obrazów, a nawet przy przenoszeniu ich wprost na płytę bukszpanową.

Sposobu tego nie można jeszcze nazwać foto-xylografią, bo zastępuje on tylko rysunek, który dopiero ręka artysty xylografa w drzeworyt przemienić może.

Kołomyja w lipcu 1881 r.

WALERYAN KRYCIŃSKI.

I.

Skład grona nauczycieli przy końcu roku szkolnego 1881.

1. Aleksander Borkowski, profesor, zastępca dyrektora, uczył języka łacińskiego i greckiego w VIII. kl. tygodniowo godzin 10

2. Ksiądz Mikołaj Martini, profesor, uczył religii obrz. rzym. w całém gimnazyum, tygodniowo godzin 16

3. Ksiądz Mikołaj Łepki, profesor, uczył religii obrz. gr. w całém gimnazyum, tygodniowo godzin . 16

4. Romuald Perfecki, profesor, gospodarz kl. I. a, uczył języka łacińskiego w klasie I. a, polskiego w kl. I. a, VI., VIII., tygodn. godzin . . . 17

5. Leopold Wajgel, profesor, gospodarz klasy II. a, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, w ostatnich trzech miesiącach zawiadowca biblioteki dla młodzieży, uczył matematyki w kl. II. a, historyi naturalnej w kl. I. a, I. b, II. a, II. b, III. a, III. b, V., VI., tygodn. godzin . . 19

6. Teodor Czuleński, profesor, uczył języka łacińskiego w kl. II. a, łacińskiego i greckiego w k. VII., tygodn. godzin 17

7. Kornel Polański, profesor, uczył geografii w kl. I. a, geografii i historyi w kl. II. a, III. a, III. b, V, VII. tyg. godzin 20

8. Mikołaj Winowski, profesor, gospodarz kl. VI., uczył języka łacińskiego w kl. IV, łacińskiego i greckiego w kl. VI., tygodn. godzin . . . 17

9. Stanisław Rudnicki, nauczyciel, zawiadowca gabinetu fizycznego, uczył matematyki w kl. III. a, III. b, VI, VII, VIII., fizyki w kl. VII., VIII., tygodn. godzin . 20

10. Edward Berger, nauczyciel, uczył języka niemieckiego w kl. V., VI., VII., VIII., tygodn. godzin . 17

11. Teofil Gruszkiewicz, nauczyciel, gospodarz kl. II. b, zawiadowca biblioteki dla nauczycieli, a w pierwszych 7 miesiącach także biblioteki dla uczniów, uczył języka łacińskiego w kl. II. b, ruskiego w II. a b, IV, VII, VIII., tyg. godzin 17

12. Stanisław Kubisztal, doktor filozofii, nauczyciel, gospodarz kl. VIII., uczył języka niemieckiego w kl. III. b, geografii i historyi w kl. IV., VI., VIII., proped. filoz. w kl. VII, VIII., tygodn. godzin . . . 18

13. Waleryan Kryciński, nauczyciel, uczył rysunków w kl. I. a, I. b, II. a, II. b, III. a, III. b, IV., tyg. godzin 28

14. Ludwik Kozakiewicz, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. V., uczył języka łacińskiego i greckiego w kl. III. b, łacińskiego w kl. V., tygodn. godzin 17

15. Jan Rużycki, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. III. a, uczył języka łacińskiego w kl. III. a, ruskiego w kl. I. a b, III. a b, V, VI., tygodn. godzin 17

16. Seweryn Sokalski, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IV., uczył matematyki w kl. I. a, I. b, II. b, IV., V., fizyki w kl. IV., tygodn. godzin . 19

17. Kasper Algierski, egzaminowany zastępca nauczyciela, uczył języka polskiego w kl. IV., V., VII., geografii w kl. I. b, geografii i historyi w kl. II. b, tygodn. godzin 16

18. Jan Warchoł, egzaminowany zastępca nauczyciela, uczył języka greckiego i niemieckiego w kl. III. a, IV, tyg. godzin 17

19. Otmar Victorini, zastępca nauczyciela, uczył języka niemieckiego w kl. I. a, II. a, II. b, tygodn. godzin 16

20. Leon Ciliński, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. I. b, uczył języka łacińskiego w kl. I. b, greckiego w kl. V., polskiego w kl. III. a, tygodn. godzin . . 16

21. Cyryl Grabowicz, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. III. b, uczył języka polskiego w kl. I. b, II. a, II. b, III. b, niemieckiego w kl. I. b, tygodn. godzin 18

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Kornel Polański, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w kl. III. a b, VII., tygodn. godzin . 2

2. Stanisław Kubisztal, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w kl. IV., VI., tygodn. godzin . 2

3. Jan Rużycki, j. w., uczył kaligrafii, tygodn. godzin 2

4. Otmar Victorini, j. w., uczył języka francuskiego w 3 oddziałach, tygodn. godzin . . 6

II.

Kronika zakładu i zmiany w ciągu roku szkolnego 1881.

W myśl rozporządzenia Wys. Rady szk. kr. z dnia 28. lutego 1880, l. 530 zastępca nauczyciela rysunków Stanisław Tokarski został z końcem roku szk. 1880 od służby uwolniony, a na jego miejsce zamianowała W. R. szk. dekretem z d. 22. sierpnia 1880 l. 8279 bezpłatnego aplikanta w c. k. szkole realnej w Krakowie, Waleryana Krycińskiego, zastępcą nauczyciela dla tutejszego zakładu.

Dekretem z dnia 1. lipca 1880. l. 9547 nadał Jego Exc. p. Minister wyznań i oświecenia profesorowi Wincentemu Stroce na własne jego żądanie posadę nauczyciela w c. k. gimnazyum św. Anny w Krakowie, a na jego miejsce przeniosła W. R. szk. kr. dekretem z d. 22. sierpnia 1880 l. 8279 zastępcę nauczyciela Leona Cilińskiego ze Stanisławowa do Kołomyi.

Rozporządzeniem W. Rady szk. kr. z d. 20. czerwca 1880 l. 4143 otrzymał dyrektor tutejszego c. k. gimnazyum p. Kalikst Kruczkowski urlop od 16. lipca do końca sierpnia 1880 a zastępstwo na ten czas objął profesor Aleksander Borkowski. — Jego Exc. p. Minister wyznań i oświecenia przedłużył ten urlop do końca października 1880 dekretem z d. 20 września 1880 l. 1013 , a W. Rada szk. kr dekretem z d. 28 lipca 1880 l. 9204 poruczyła profesorowi Aleksandrowi Borkowskiemu tymczasowe kierownictwo zakładu aż do dalszego zarządzenia. — Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył najwyższém postanowieniem z d. 3. grudnia 1880 najłaskawiej zezwolić, aby dyrektora tutejszego c. k. gimnazyum p. Kaliksta Kruczkowskiego przeniesiono w stały stan spoczynku z pozostawieniem całej dotychczas pobieranej etatowej płacy i aby mu wyrażono z tego powodu najwyższe uznanie za długoletną skuteczną działalność w zawodzie nauczycielstwa gimnazyalnego.

J. Exc. p. Minister wyznań i oświecenia mianował dekretem z d. 10. sierpnia 1880 l. 11700 zastępcę nauczyciela c. k. gimnazyum drugiego we Lwowie, Dr. Stanisława Kubisztala, rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie.

Rok szkolny 1881 rozpoczął się dnia 1. września 1880 uroczystem nabożeństwem.

Wpisy uczniów do zakładu na rok szk. 1881. odbywały się od 29. do 31. sierpnia. Z powodu znacznej liczby uczniów podzielono klasy I., II. i III., każdą na dwa oddziały.

Dnia 15. września 1880 Najjaśniejszy Pan raczył najmiłościwiej w przejeździe ze Lwowa do Czerniowiec zwiedzić wystawę etnograficzną i przemysłowo-rolniczą w Kołomyi. Część grona nauczycieli z zastępcą dyrektora udała się na dworzec kolejowy dla powitania Najjaśniejszego Pana; młodzież zaś pod kierownictwem reszty nauczycieli ustawiła się w świątecznych strojach w szpalerze przy ulicy wiodącej do wystawy etnograficznej. Wieczorem gmach szkolny był kosztem gminy oświetlony. Dnia 18. wrzesnia o godz. 6. zrana grono nauczycieli z zastępcą dyrektora wyszło na dworzec kolejowy dla pożegnania Najjaśniejszego Pana, wracającego z Czerniowiec.

Z powodu płonicy, która nagminnie panowała i pomiędzy młodzieżą się szerzyła, zamknięto szkołę z nakazu W. Rady szk. kr. dnia 24. września na 14 dni.

Dekretem z d. 22. września 1880 l. 9203 zamianowała W. Rada szk. kr. kandydata nauczycielskiego, Cyryla Grabowicza, zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, oraz zezwoliła na zmniejszenie liczby godzin zastępcy nauczyciela Ludwikowi Kozakiewiczowi do 10 w tygodniu.

Dekretem z d. 4. października 1880 l. 10223 przyznała W. Rada szk. kr. profesorowi księdzu Mikołajowi Łepkiemu drugi dodatek kwinkwenalny począwszy od 1. października 1880.

Dzień 4. października jako dzień imienin Naj. Pana obchodziło grono nauczycieli i młodzież szkolna uroczystém nabożeństwem.

Dnia 24. listopada zastępca nauczyciela, Leon Gierad, który od dłuższego czasu cierpiał na piersiową chorobę, przestał pełnić swe obowiązki, a godziny jego rozebrali koledzy. 16. stycznia 1881 odprowadzili koledzy i młodzież szkolna zwłoki jego z szczérym smutkiem na miejsce wiecznego spoczynku. Ś. p. Leon Gierad, urodzony 5. czerwca 1848 w Golcowej koło Brzozowa ukończył gimnazyum w Rzeszowie w r. 1869, studya uniwersyteckie we

Lwowie w r. 1871, a później w Krakowie w r. 1873. Dekretem Rady szk. kr. z d. 16. marca 1873 l. 2141 zamianowany zastępcą nauczyciela w Kołomyi, zjednał sobie prawym charakterem, cichém a przyjacielskiém usposobieniem, gorliwością w pełnieniu obowiązków szczérą przyjaźń kolegów, szacunek i przywiązanie młodzieży szkolnej i dobrą sławę u publiczności. Przy wątłém zdrowiu nadmiar pracy przyspieszył przedwczesny jego zgon. Cześć jego pamięci!

W dniach 28—30 stycznia 1880. lustrował zakład c. k. radca szk. i inspektor szkół średnich W-ny P. Antoni Sołtykiewicz.

J. E. p. Minister wyznań i oświecenia dekretem z dnia 31. stycznia 1881 l. 1290 zamianował zastępcę nauczyciela Waleryana Krycińskiego rzeczywistym nauczycielem.

Dzień 10. maja jako dzień zaślubin Najdost. następcy tronu obchodziło grono nauczycieli i młodzież szkolna uroczystém nabożeństwem, poczém grono nauczycieli na ręce pana Starosty złożyło życzenia dla Najdostojniejszych Nowożeńców. O 4. godzinie po poł. tegoż dnia obchodziła młodzież szkolna pod kierownictwem i przy udziale nauczycieli uroczystość szkolną, na którą zaproszono p. Starostę, przedstawicieli władz duchownych, świeckich i wojskowych. W sali szkolnej ubranej choiną, kwiatami, dywanami, portretami Najjaśn. Pana i Najdost. Nowożeńców odbyły się po przemowie zastępcy dyrektora stosowne produkcye śpiewu, deklamacyj i gry instrumentalnej; nadto przemawiał nauczyciel Dr. Stanisław Kubisztal a na zakończenie uczeń VIII. klasy Bronisław Michalewski, poczem p. Starosta podziękował gronu nauczycieli i młodzieży za urządzenie tak pięknej uroczystości. Na pamiątkę tego dnia rozdał zastępca dyrektora pomiędzy 12 ubogich a godnych uczniów niższego gimnazyum odzież, zakupioną z funduszu zapomogi dla ubogich uczniów, każdemu surdut, spodnie i kamizelkę.— Wieczorem tegoż dnia gmach szkolny był oświetlony kosztem gminy i ozdobiony trzema pięknymi transparentami, sporządzonymi trudem i przeważnie kosztem nauczyciela Waleryana Krycińskiego.

Rok szkolny zakończył się dnia 15. lipca uroczystém nabożeństwem i rozdaniem świadectw szkolnych.

Od 14—18. lipca odbył się ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem inspektora szkół średnich i c. k. radcy szkolnego W-go Antoniego Sołtykiewicza.

III.

Plan nauki.

I, klasa (dwa oddziały).

Religia: 2 godziny tygodniowo. — Zasady katolickiej wiary i obyczajów podług książki Szustera w tłóm. X. Zielińskiego. Uczniowie obrz. gr. uczyli się z tej samej książki w przekładzie X. Guszalewicza.

Język łaciński: 8 godzin tygodn. — Nauka o prawidłowych formach imienia i słowa w połączeniu z praktycznymi ćwiczeniami przy użyciu gramatyki i ćwiczeń Jerzykowskiego. — Począwszy od listopada co tydzień zadanie szkolne, a w 2. półroczu oprócz tego co miesiąc zadanie domowe.

Język polski: 3 godziny tygodn. — Podług gramatyki Małeckiego nauka o zdaniu pojedyńczém, najważniejsze zasady głosowni na przykładach, nauka o formach do liczebnika włącznie. Czytanie wypisów, opowiadanie i deklamacya. Co tydzień ćwiczenie ortograficzne lub zadanie na przemian.

Język ruski: 3 godziny tygodn. — Według gramatyki Osadcy nauka o zdaniu pojedyńczém, odmiana imienia, co ważniejsze z odmiany słowa, ważniejsze i przystępniejsze prawidła głosowni i pisowni. Z czytanki Romanczuka t. I. czytanie, opowiadanie i deklamacye. 3 zadania na miesiąc.

Język niemiecki: 6 godzin tygodn. — Według gramatyki Janoty odmiana imion i słów w połączeniu z najpotrzebniejszymi regułami pisowni, składni szyku i rządu. Czytanie i tłómaczenie odpowiednich przykładów z języka polskiego na niemiecki i odwrotnie według wypisów Janoty. Dyktaty, co tydzień zadanie domowe lub szkolne.

Geografia: 3 godziny tygodn. — Według książki Belingera pojęcia wstępne z geografii matematycznej i fizycznej, orografia, hydrografia, topografia, główne pojęcia z geografii politycznej z uwzględnieniem kartografii.

Matematyka: 3 godziny tygodn. — W 1. półr. tylko arytmetyka, w 2. półr. arytmetyka i geometrya na przemian. Z arytmetyki według książki Mocnika opracowanej przez Bączalskiego pisanie i czytanie liczb w układzie dziesiętnym, cztéry działania liczbami całkowitymi niemianowanymi i mianowanymi i ułamkami dziesiętnymi, wyszukanie najmniejszej wspólnej wielokrotnej i największego wspólnego dzielnika; rzecz o ułamkach zwyczajnych i cztéry działania nimi jako téż i liczbami mieszanymi; zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. — Z geometryi według książki Mocnika w przekładzie Sternala wstępne pojęcia, kąty, ich rodzaje, sposób kréślenia ich od ręki, pary kątów, trójkąty aż do przystawania wyłącznie. Liczne ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Historya naturalna: 2 godziny tygodn. — Według Zoologii Dr. Nowickiego w 1. półr. zwierzęta ssące, w 2. półr. zwierzęta bezkręgowe.

Rysunki: 4 godziny tygodn. — Rysowanie z wolnej ręki podług wzoru podawanego przez nauczyciela na tablicy: linij prostych, kątów, trójkątów, czworoboków, wieloboków i linij krzywych w rozmaitych położeniach i wielkościach; ornament geometryczny płaski o najbardziej prostej formie; objaśnienia o rytmie linij i symetryi. Trzy ćwiczenia pamięciowe.

II. klasa (dwa oddziały).

Religia: 2 godziny tygodniowo. Historya starego zakonu według książki Tyca, dla uczniów obrz. gr. według tej samej książki tłumaczonej przez B. J.

Język łaciński: 8 godzin tygodn. — Powtórzenie i uzupełnienie form prawidłowych; formy nieprawidłowe imion i czasowników; rozszerzenie nauki o używaniu i składni ważniejszych spójników, prawidła dotyczące imion własnych miast na pytania dokąd? zkąd? gdzie? — zwrot accus. c. inf., abl. absol., używanie coniug. periphr. czynnej i biernej, gerundium, gerundi-

vum, supinum na-um, pytania proste i uboczne, — przy odpowiednych ćwiczeniach według książki Jerzykowskiego. Co tydzień zadanie szkolne, co miesiąc domowe.

Język poski: 3 godz. tygodn. — Uzupełnienie nauki głosowni, odmiana słowa, stopniowanie przymiotników, o formach zdania w krótkości, skłagnia zgody, pisownia. Czytanie, opowiadanie, deklamacya. Co miesiąc dwa zadania.

Język ruski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki Osadcy odmiana słowa w połączeniu z odpowiednymi prawidłami głosowni, nauka o zdaniu rozszerzoném. Czytanie wypisów Romańczuka t. II., opowiadanie, deklamacye. Co miesiąc dwa zadania.

Język niemiecki: 5 godzin tygodn. — Z gramatyki Janoty powtórzenie nauki z I. klasy, uzupełnienie nauki o czasach złożonych, o formie biernej i omownej, o użyciu słów posiłkowych haben i sein, o szyku wyrazów w zdaniach pojedynczych, złożonych głównych i zależnych. Z wypisów Janoty powtórzenie materyału z I. klasy, tłómaczenie z części II. i III. z niemieckiego na polskie i odwrotnie, opowiadanie. Co tydzień extemporale, co trzy tygodnie zadanie domowe.

Geografia i historya: 4 godz. tygodn. — Z geografii według Kluna orografia, hydrografia Azyi, Afryki i Europy z uwzględnieniem kartografii; szczegółowy opis Azyi, Afryki, zachodniej i południowej Europy. .Historya starożytna według Weltera-Sawczyńskiego w połączeniu z geografią starożytną biograficznie wykładana.

Matematyka: 3 godz. tygodn. — Z arytmetyki powtórzenie materyału z klasy I., stosunki, proporcye, reguła trzech, praktyka włoska, rachunek procentu, miary, wagi i monety. Z geometryi powtórzenie materyału z I. klasy, własności trójkątów i wieloboków, obliczanie powierzchni, równość, podobieństwo i zamiana figur prostokreślnych. Częste ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Historya naturalna: 2 godz. tygodn. — W 1. półr. według Zoologii Nowickiego ptaki, gady, płazy i ryby. W 2. półr. według botaniki Hückla opis najważniejszych roślin skrytokwiatowych i jawnokwiatowych przeważnie na żywych okazach, w braku tych uprzytomniony wizerunkami.

Rysunki: 4 godz. tygodn. — Ornament płaski przeważnie w konturze; rysunek geometrycznych brył według zasad perspektywy z modeli drutowych i drewnianych. Przy rysowaniu z mode-

li drewnianych objaśnienia o oświetleniu. Cztéry ćwiczenia pamięciowe.

III. klasa (dwa oddziały).

Religia: 2 godz. tygodn. — Historya biblijna nowego zakonu według książki Tyca, dla młodzieży obrz. gr. według tej samej książki, tłómaczonej przez B. J.

Język łaciński: 6 godzin tygodn. — Z gramatyki składnia zgody i przypadków, oparta na gramatyce i ćwiczeniach Jerzykowskiego. Z Korneliusza Neposa czytano żywoty: Miltyadesa, Temistoklesa, Arystydesa, Pauzaniasza, Trazybula, Konona, Hamilkara, Hannibala, Katona i Atyka. Zadania w 1. półr. trzy szkolne, jedno domowe, w 2. półr. dwa szkolne, jedno domowe co miesiąc.

Język grecki: 5 godzin tygodn. — Najważniejsze zasady głosowni, odmiana imion i słów aż do źródłosłowu perfecti słów zakończonych na „omegę“ podług gramatyki Kurcyusza w tłómaczeniu Sternala i Samolewicza. Tłómaczenie z greckiego na polskie i odwrotnie podług książki Schenkla-Samolewicza. W 2. półr. co 14 dni zadanie domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki Małeckiego nauka o nieodmiennych częściach mowy; składnia zgody i rządu; pisownia, interpunkcya; nauka o zdaniu złożoném. Czytanie III. tomu wypisów, opowiadanie, deklamacya. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne.

Język ruski: 2 godziny tygodn. — Z gramatyki Osadcy składnia rządu, syntaktyczne właściwości zaimka, przymiotnika, liczebnika i czasownika, nauka o zdaniu złożoném. Czytanie wypisów Partyckiego, opowiadanie, deklamacya. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne.

Język niemiecki: 4 godziny tygodn. — Z gramatyki Janoty powtórzenie materyału z klasy poprzedniej, składnia zgody i rządu, prawidła szyku, pisownia według książki „Regeln für die deutsche Rechtschreibung.“ Czytanie wypisów Hamerskiego, tłómaczenie z polskiego na niemieckie, a trudniejszych ustępów także z niemieckiego na polskie, opowiadanie, uczenie się na pamięć. Miesięcznie trzy zadania, na przemian domowe i szkolne.

Geografia i historya: 3 godz. tygodn. — Według Kluna geografia Niemiec, północno-wschodniej Europy, Ameryki i Australii. — Według Weltera-Sawczyńskiego dzieje średniowieczne sposobem biograficznym.

Matematyka: 3 godz. tygodn. — Z arytmetyki cztéry działania ilościami algebraicznymi, potęgowanie i pierwiastkowanie. Z geometryi nauka o kole, obwód i powierzchnia tegoż, powierzchnia pierścienia, wycinka i odcinka. Arytmetyka Bączalskiego, geometrya Mocnika Sternala. Częste ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Nauki przyrodnicze: 2 godz. tyg. — W 1. półr. mineralogia według książki Klęska; w 2. półr. z fizyki Rodeckiego ogólne własności ciał, o cieple i o pierwiastkach.

Rysunki: 4 godz. tygodn.—Rysowanie brył geometrycznych, złożonych i pojedyńczych członków architektonicznych z modeli drewnianych i gipsowych. Ornament płaski przeważnie z epok stylów klasycznych. Objaśnianie różnicy stylów na ornamentach, głowicach i t. d., i harmonii barw. Papier tonowy, kréda czarna i biała, pióra i farby przy rysowaniu polichromowanych ornamentów według wzorów Andela.

IV. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Nauka o obrzędach kościelnych według książki Jachimowskiego, dla uczniów obrz gr. według Popiela.

Język łaciński: 6 godz. tygodn. — Z gramatyki Jerzykowskiego składnia słowa przy stosownych ćwiczeniach według książki tegoż autora oddział II. — Lektura: Caes. com. de bello gall. lib. I, III, V. — Co miesiąc dwa zadania szkolne, jedno domowe.

Język grecki: 4 godz. tygodn. — Z gramatyki Kurcyusza-Samolewicza od źródłosłowu perfecti słów na „omegę“ całą resztę nauki o formach słowa; powtarzanie materyału z klasy III. — Tłómaczenie stosownych ćwiczeń z greckiego na polskie i odwrotnie, przy końcu 2 półrocza także bajek, powiastek i t. p. z książki Schenkla-Samolewicza. Miesięcznie dwa zadania.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Powtarzanie nauki o zdaniu pojedyńczém, nauka o zdaniu złożoném, pisownia, interpunkcya, wierszowanie, główniejsze zasady stylu. Czytanie IV. tomu

wypisów, opowiadanie, deklamacya. Miesięcznie dwa zadania, naprzemian domowe i szkolne.

Język ruski: 2 godz. tygodn. — Z gramatyki Osadcy nauka o zdaniu złożoném, o szyku, o pisowni, o wierszowaniu. Czytanie wypisów Partyckiego, opowiadanie, deklamacya. Miesięcznie dwa zadania.

Język niemiecki: Z gramatyki Janoty powtórzono materyał z klasy III., dokończono nauki o użyciu dativ-u, wzięto naukę o przyimkach, czasach, trybach, o zdaniu złożoném spółrzędnie i podrzędnie, o ściąganiu zdań, o rodzajach zdań podrzędnych i skracania tychże i o okresach; nauka pisowni według „Regeln für die deutsche Rechtschreibung." Czytanie wypisów Hamerskiego, opowiadanie, deklamacya. Co miesiąc trzy zadania, na przemian domowe i szkolne.

Historya i statystyka: 4 godz tyg. — W 1. półr. dzieje nowożytne według Weltera-Sawczyńskiego; w 2 półr. statystyka monarchii austryacko-węgierskiej według książki Szaraniewicza

Matematyka: 3 godz. tyg. — Z arytmetyki stosunki, proporcye, reguła trzech, procenta proste i składane, reguła łańcuchowa, spółki, mieszaniny, terminu, zrównania stopnia pierwszego o jednej i więcej niewiadomych. Z geometryi stereometrya. Książki i zadania jak w kl. III.

Fizyka: 3 godz. tygod. — Z fizyki Rodeckiego mechanika, statyka i dynamika ciał stałych, hydrostatyka, hydrodynamika, aerostatyka, aerodynamika, magnetyzm, elektryczność, akustyka, światło, początki astronomii i meteorologii.

Rysunki: 4 godz. tygodn. — Studya łatwiejszych ornamentów greckich, rzymskich, z epoki odrodzenia z modeli gipsowych. Ornament płaski polichromowany. Trudniejsze ornamenta z wzorów. Uwzględniano także głowę ludzką i zwierzęcą w zakres ornamentu wchodzącą.

V. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Dogmatyka ogólna według książki X. Jachimowskiego dla uczniów obrz. łac., dla uczniów obrz. gr. według X. Pełesza.

Język łaciński: 6 godz. tygodn. — Lektura: Liv. lib. XXI, XXII., Ovid. Trist. I. 1, III. 7, IV. 10; ex Ponto I. 3, IV. 4;

Fasti II. 83—118, III. 259—392; Metamorph. I. 89—162, II. 1—366, VI. 146—312, VIII. 183—235, XI. 1—84. — Z gramatyki Meiringa powtórzono i uzupełniono składnię przypadków; prozodya i metryka. Miesięcznie trzy zadania, domowe i szkolne na przemian.

Język grecki: 5 godzin tygodn. — Lektura: z Chrestomatyi Schenkla-Borzemskiego Anab. IV, VI, Cyrop. I, II, VIII, Memor. IV. Z Homera Iliady I. 1—300. Z gramatyki Kurcyusza-Samolewicza składnia od początku do przyimków włącznie; z ćwiczeń Schenkla-Samolewicza odpowiedne ustępy. Co miesiąc zadanie szkolne lub domowe.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Zabytki najdawniejszej polszczyzny przeczytano ze stosownym wstępem według wypisów t. I. i historyi literatury Mecherzyńskiego, następnie czytano wyjątki z kronikarzy łacińskich i polskich, tudzież poetów i prozaików okresu Zygmuntowskiego. W każdym półroczu 6 zadań.

Język ruski: 3 godz. tyg. — Deklinacya i konjugacya języka starosławiańskiego i staroruskiego w połączeniu z ważniejszymi prawidłami głosowni. Najdawniejsze pomniki języka staroruskiego zawarte w Chrestomatyi Głowackiego. Zadań domowych i szkolnych razem 11.

Język niemiecki: 4 godz. tygodn.—Czytanie wypisów Jandaurka-Hamerskiego t. I. ze stosowném objaśnieniem gramatyczném i stylistycznėm. Ćwiczenia w opowiadaniu i uczenie się na pamięć celniejszych ustępów. Co miesiąc dwa zadania, domowe lub szkolne.

Historya i geografia: 4 godz. tyg. — Dzieje starożytne według Gindelego-Markiewicza aż do Augusta; odpowiedne działy z geografii starożytnej.

Matematyka: 4 godz. tyg. — Z arytmetyki według Mocnika-Bodyńskiego działania główne liczbami całkowitymi bezwzględnymi, pierwotne układy, cztéry działania ułamkami dziesiętnymi, działania liczbami algebraicznymi całkowitymi, podzielność liczb, największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotna; ułamki zwykłe, zamiana ułamków zwykłych na dziesiętne i odwrotnie; działania przybliżonymi ułamkami dziesiętnymi; ułamki ciągłe, ich zamiana na zwykłe i odwrotnie i ich wartość przybliżona. — Z geometryi Mocnika-Staneckiego cała planimetrya. Częste zadania domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Historya naturalna: 2 godz. tyg. — W 1. półr. mineralogia według książki Łomnickiego, w 2. półr. botanika według książki Billa-Łomnickiego.

VI. klasa.

Religia: 2 godz. tyg. — Dogmatyka szczegółowa według X. Jachimowskiego dla obrz. łac., dla obrz. gr. według X. Pełesza.

Język łaciński: 6 godz. tygodn. — Lektura: Sall. de coniur. Catil., Vergil. Aen. II., X. 1—150, Georg. laudes Italiae, laudes vitae rusticae. Z gramatyki Meiringa powtórzono i uzupełniono naukę o użyciu i następstwie czasów aż do infinitivu. Ćwiczenia Jerzykowskiego oddz. II. — Miesięcznie dwa zadania, szkolne i domowe na przemian.

Język grecki: 5 godz. tygodn. —Lektura: Hom. Il. IX, XVIII, XXIV, Odys. I, VI, XI. Z gramatyki Kurcyusza składnia słowa do participium; stosowne ćwiczenia z Schenkla. Zadanie co miesiąc szkolne lub domowe.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Z wypisów Mecherzyńskiego t. I. czytano wszystkie ustępy od str. 310—595; prócz tego przeczytano w całości poemat Słowackiego p. n. Ojciec zadżumionych i wygłaszano celniejsze ustępy z pamięci. Z historyi literatury Mecherzyńskiego wzięto część odpowiedną, t. j. od str. 144—262. Zadania jak w klasie V.

Język ruski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki powtórzono naukę o formach i składni języka starosławiańskiego i staroruskiego. Z Chrestomatyi Głowackiego czytano ustępy z latopisu Nestora, Prawdę ruską, pomnik p. n. Великого князя Владимѣра Мономаха Поученіє дѣтемъ i Wyprawę Igora na Połowców; w końcu przerobiono materyał z ustnej literatury, zebrany w dotyczącej książce przez Barwińskiego t. I. Z historyi literatury wzięto cały II-gi okres. Zadania jak w V. klasie.

Język niemiecki: 5 godz. tygodn. — Czytanie z wypisów Jandaurka t. II. ze stosowném wyjaśnieniem gramatyczném i stylistyczném. Oprócz tego przeczytano z Schillera „Abfall der Niederlande“ pierwszą księgę. Zadania jak w V. klasie.

Historya i geografia: 3 godz. tygodn. — Według książki Gindelego-Markiewicza dzieje państwa rzymskiego od Augusta;

dzieje średniowieczne z uwzględnieniem dotyczącej geografii.

Matematyka: 3 godz. tyg. — Dokończono naukę o proporcyach wzięto potęgowanie, pierwiastkowanie, logarytmowanie i rozwiązanie zrównań oznaczonych pierwszego stopnia o jednej niewiadomej. Z geometryi stereometrya i trygonometrya aż do rozwiązania trójkątów prostokątnych włącznie. Książki i zadania jak w klasie V.

Historya naturalna: 2 godz. tyg. — Z Zoologii Schoedlera somatologia i zwierzęta ssące, ptaki, gady, ryby do pierwoszczaków włącznie.

VII. klasa.

Religia: 2 godz. tyg. — Etyka katolicka podług ksiażki X. Soleckiego dla obrz łać., dla obrz. gr. podług Cybyka.

Język łaciński: 5 godz. tygodn. — Lektura: Wergilego Eneidy ks. II. od w. 250 do końca. Cicerona pro lege Manilia, in Catil. I, III, IV. Ćwiczenia według Trzaskowskiego cz. II. Z gramatyki powtórzono naukę o następstwie czasów i trybach. Ze stylistyki, synonimiki i retoryki praktycznie najważniejsze prawidła. Co 14 dni zadanie, domowe i szkolne na przemian, między nimi trzy wolne przekłady z dziejów powszechnych Weltera-Sawczyńskiego.

Język grecki: 4 godz. tyg. — Lektura: Demost. Olynt. I., III.; Sophocl. Filoktet. Z gramatyki nauka o infinitywie i particip. Co miesiąc zadanie domowe lub szkolne.

Język polski: 3 godz. tyg. — Z historyi literatury od Brodzińskiego do Kraszewskiego włącznie. Z Wypisów Mecherzyńskiego t. II. przeczytano od str. 1—475, oprócz tego 6 ksiąg Pana Tadeusza i Przenajświętszą rodzinę. Zadania jak w kl. V.

Język ruski: 2 godz. tygodn. — Czytano z wypisów Barwińskiego t. II. celniejsze ustępy autorów Kotlarewskiego, Artemowskiego, Kwitki, Szaszkiewicza, Głowackiego, Wagilewicza, Hrebinki, Kucharenki, Kostomarowa, Metlińskiego, Ustyanowicza, Mogilnickiego i Szewczeńki, i objaśniano takowe pod względem historyczno-literackim i estetycznym. Zadania jak w klasie V.

Język niemiecki: 4 godz. tygodn. — Z wypisów Sommera czytano liczne ustępy prozą, oprócz tego przeczytano poemat

Goethego: Hermann und Dorothea, tudzież dramat Schillera: Die Jungfrau von Orleans, a z Wilhelma Tella pierwsze dwa akty. Co trzy tygodnie zadanie domowe lub szkolne.

Historya i geografia: 3 godz. tygodn. — Według książki Gindelego-Markiewicza dzieje nowożytne.

Matematyka: 3 godz. tygodn. — Powtórzono teoryą zrównań, rozwiązanie zrównań oznaczonych pierwszego stopnia o jednej i kilku niewiadomych, rozwiązanie zrównań nieoznaczonych pierwszego stopnia w liczbach całkowitych i dodatnich, zrównania oznaczone drugiego stopnia o jednej niewiadomej, szeregi arytmetyczne i geometryczne i zastosowanie tychże do rachunku procentu składanego. — Z geometryi cała trygonometrya; z analityki zrównania punktów, linij prostych, koła, paraboli i hyperboli.

Fizyka: 3 godz. tygodn. — Wstęp, ogólne własności ciał, ciepło, chemia, statyka i dynamika ciał stałych.

Logika: 2 godz. tygodn. — Logika elementarna i zastosowana według Kremera.

VIII. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Historya kościelna według X. Jachimowskiego dla obrz. łać., dla obrz. gr. według książki Derflera, przełożonej przez B. J.

Język łaciński: 5 godz. tyg. — Lektura: Tacit. Germania, Annal. I.; Horacego 22 od, 2 epody, 2 satyry, jeden list. Ćwiczenia według książki Trzaskowskiego cz. II. — Zadania jak w kl. VII.

Język grecki: 5 godz. tygodn. — Lektura: Sophocl. Oedip. Col., Plat. Protagor. — Zadania jak w kl. VII.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Z wypisów Mecherzyńskiego t. II., przeczytano od str. 241—342; w całości przeczytano Pana Tadeusza, Baladynę, Jana Bieleckiego, Zemstę. Z historyi literatury Mecherzyńskiego od str. 326—372, 387—426. Zadania jak w kl. V.

Język ruski: 2 godz. tygodn. — Czytano celniejsze ustępy z wypisów Barwińskiego t. III. autorów Hlibowa, Storożenki, Didyckiego, Marka Wowczka, Kulisza, Naumowicza, Ilnickiego, Szaraniewicza, Zharskiego, Fed'kowicza i Ogonowskiego. Zadania jak w kl. V.

Język niemiecki: 4 godz. tygodn. — Czytanie prozy i poezyi z wypisów Sommera. Z dramatów czytano Lessinga Minna von Barnhelm, Goethego Egmont, Schillera Maria Stuart. Z poetyki wzięto o poezyi epicznej i dramatycznej; z historyi literatury rozkwit literatury w 12. i 13. stuleciu w głównych zarysach, z nowoczesnej zaś od Klopstocka do Schillera. Zadania jak kl. VII.

Historya i statystyka: 3 godz. tygodn. — W 1. półr. historya państwa austryackiego, według Tomka-Markiewicza; w 2. półr. statystyka monarchii austryacko-węgierskiej według Szaraniewicza.

Matematyka: 2 godz. tygodn. — Powtórzenie, uporządkowanie i zastosowanie na przykładach całego przedmiotu nauki.

Fizyka: 3 godz. tygodn. — Hydrostatyka, aerostaka, magnetyzm, elektryczność, nauka o ruchu drgającym, akustyka, optyka do interferencyi wyłącznie.

Psychologia: 2 godz. tygodn. — Psychologia empiryczna według książki Krügera-Sawczyńskiego.

Nauki nadobowiązkowe

dla uczniów bezpłatne.

1. Historya kraju rodzinnego w klasach III., IV., VI., VII. po jednej godzinie w tygodniu. Razem brało udział w tej nauce uczniów . . . 133
2. Język francuski: 3 oddziały po 2 godziny tyg. Liczba uczniów 39
3. Kaligrafia: 2 godziny tygodn. Liczba uczniów 49

IV.

Tematy do wypracowań piśmiennych.

A) W języku polskim.

Klasa V.

1. Żywot i prace św. Wojciecha.
2. Jaki był cel i znaczenie sądów pośmiertnych u Egipcyan?
3. Wynalazek i użyteczność szkła.
4. Bitwa pod Maratonem.
5. Sąd Lubuszy (treść i osnowa).

Kozakiewicz.

6. Uti sementem feceris, ita metes.
7. Szlachetne zdrowie,
   Nikt się nie dowie,
   Jako smakujesz,
   Aż się zepsujesz. (Kochanowski).
8. Jakie wynalazki zawdzięczamy Fenicyanom?
9. Charakterystyka głównych osób w odprawie posłów greckich Jana Kochanowskiego.
10. O życiu roślin.
11. Bitwa pod Termopylami.

Algierski.

Klasa VI.

1. Znaczenie Nilu dla Egiptu.
2. Spółzawodnictwo Maryusza i Sulli.

3. Pieniądz jest dobrym sługą ale złym panem.
4. Rolnictwo jest początkiem oświaty.
5. Wigilia Bożego Narodzenia i jej znaczenie pod względem religijnym i familijnym.
6. O rozwoju feudalizmu w monarchii frankońskiej za czasów Karola Wielkiego.
7. O życiu roślin.
8. Jakim usiłowaniom ludzi zawdzięczamy geograficzne i etnograficzne wiadomości?
9. Woda żywi, woda niszczy (wyjaśnić na zjawiskach przyrody).
10. Gutta cavat lapidem.
11. Skutki wypraw krzyżowych.
12. Treść komedyi Bohomolca p. n. Ubogi pokorny.

Perfecki.

Klasa VII.

1. O najdawniejszych miejscach kultury w starym i nowym świecie.
2. Jesień.
3. Jakie wypadki przygotowały wieki nowe?
4. Reformacya w Anglii.
5. Charakter Maryi w poemacie Malczewskiego.
6. Arbeit ist des Bürgers Zierde, Segen ist der Mühe Preis.
7. Charakter Miecznika w poemacie Malczewskiego.
8. Muth zeiget auch der Mameluck, Gehorsam ist des Christen Schmuck.
9. Karol XII. i Piotr Wielki.
10. Jakie uwagi nasuwają się nam po przeczytaniu Konrada Wallenroda?
11. Epopeja i romans (różnica).

Algierski.

Klasa VIII.

1. Charakterystyka Jacka Soplicy w epopei A. Mickiewicza „Pan Tadeusz."
2. Jakie okoliczności i zdarzenia wywarły na autorstwo Mickiewicza wpływ korzystny, a jakie szkodliwy?
3. Principiis obsta, sero medicina paratur.

4. Cechy narodowe i religijne w epopei A. Mickiewicza p. n. Pan Tadeusz.
5. Wykazać, że poemat Jan Bielecki jest powieścią poetyczną.
6. Przymioty bóstw greckich (na podstawie lektury, szczególnie Homera).
7. Przebieg akcyi w tragedyi Sofoklesa p. n. Edyp Kolonejski.
8. Rozbiór 1. ody Horacego.
9. Jakie znaczenie ma przypadek w Balladynie Słowackiego.
10. Dobroczynny wpływ samotności na wykształcenie człowieka.
11. Charakter Papkina w komedyi Fredry p. n. Zemsta.
12. Bohaterstwo i wielkość Rzymian w czasach niebezpieczeństwa i nieszczęścia.

Perfecki.

B) W języku ruskim.

Klasa V.

1. Поглядъ на торговлю Феникіянъ.
2. Доти збанъ воду носить, доки ухо не урве ся (пояснити примѣрами).
3. Якъ змѣнялась форма правлѣня въ Атенахъ?
4. Житє и рѣка (порôвнанє).
5. Выхованє молодежи въ Спартѣ.
6. О физичныхъ свойствахъ тѣлъ.
7. Описъ весны.
8. Значѣнє и цѣль суду щербового.
9. Перекладъ проповѣди Иляріона, митрополита кієвского въ 11. вѣцѣ, вôдъ слôвъ: „Симъ же оубо" до „яко же заповѣда намъ."
10. Користи подорожи пѣшои.
11. Порôвнати пôдъ взглядомъ змѣсту и основы мысли Лесинговй байки: „Зевсъ и кôнь" и „Зевсъ и вôвця."

Rużycki.

Klasa VI.

1. Значѣнє кієво-печерского монастыря для просвѣты на Руси.
2. Вѣсть о княгини Ользѣ (пôсля лѣтописи Несторовои).

3. Хто управлявъ пôдбитыми римскими провинціями и якъ?
4. Хôдъ мыслей и головна гадка въ балядѣ Гетого: Крôль Ироль.
5. Характеръ Святослава Игоревича (на основѣ лѣтописи Несторовои).
7. Хôдъ мыслей въ Шилеровôй балядѣ: Порука.
8. Якѝ були першѝ початки письменства на Руси?
9. Змѣстъ староруского памятника: Володимѣра Мономаха поученіє дѣтемъ.
10. Бетва надъ Каялою (пôсля Слова о полку Игоревôмъ).
11. Чого довѣдуємъ ся изъ Слова о полку Игоревôмъ о авторѣ того поемату?

Rużycki.

Klasa VII.

1. Вплывъ Грекôвъ на образоване другихъ народôвъ.
2. Характеръ Наталки въ оперетцѣ Котляревского „Наталка Полтавка."
3. Значѣнє Котляревского въ рускôй литературѣ.
4. Змѣстъ другои книжки Виргилія Енеиды.
5. Ярмарокъ на Руси, пôсля повѣсти Основяненка: Салдацкій патретъ.
6. Причины трицятьлѣтнои вôйны.
7. Чого вымагало ся вôдъ вожда у старинныхъ Римлянъ (на основѣ мовы Цицерона: pro lege Manilia)?
8. Въ якій способъ будовано театръ у Грекôвъ?
9. Вôдношеня Людвика XIV. до Мазаринія.
10. Хôдъ мыслій въ оповѣданю Маркіяна Шашкевича „Олена."
11. Чимъ єсть Австрія князеви Сававдзкому вдячна?
12. Якихъ писателѣвъ має староруска литература въ XII. вѣцѣ?

Gruszkiewicz.

Klasa VIII.

1. Найважнѣйшѝ причины воєнъ, котрѝ Европа и Азія съ собою вели въ старинн̂ôмъ свѣтѣ?
2. Для чого Европа высше стоить по надъ иншѝ части свѣта?
3. Характеръ наймички въ поемѣ Шевченка.

4. Звычаѣ и обычаѣ Германôвъ (на основѣ Тацита: Germania).
5. Чимъ рôжнять ся повѣсти Гр. Квѣтки вôдъ повѣстій Марка Вовчка?
6. Рудольфъ I. основатель габсбурскои династіи.
7. Початки филисофіи у Грекôвъ (пôсля вступного выкладу шкôльного до лектуры Плятона).
8. Зъ вôдки и въ якій способъ бравъ Стороженко предметъ до своихъ оповѣданъ и въ чѣмъ ихъ вартôсть?
9. Осторожный и нерѣшимый (порôвнане).

Gruszkiewicz

C) W języku niemieckim.

Klasa V.

1. Lessings Fabel „Zeus und das Schaf" ist in der oratio obliqua nachzuerzählen.
2. Übersetzung aus dem polnischen: Jerzykowski II. Nr. 11 „Micypsa przybiera Jugurtę za syna."
3. Hades, die Unterwelt der Alten.
4. Übersetzung aus dem Polnischen Jerzykowski II. Nr. 136 „Walka Horacyuszów i Kuryacyuszów."
5. Über die Jugenderziehung bei der Persern nach der Kyrupädie.
6. Inhaltsangabe des Gedichtes von Gellert „Damokles."
7. Die Bedeutung der Flüsse für die menschliche Cultur.
8. Inwiefern kann der Schüler zum guten Ruf der Anstalt, welche er besucht, beitragen?
9. Das Pferd als Gehilfe des Menschen.
10. Alexanders des Grossen Jugendzeit.
11. Das Salz und seine Bedeutung.
12. Hannibals Übergang über die Alpen nach Livius.
13 Inhalt des Gedichtes „der Graf von Habsburg."
14. Inhaltsangabe der Ballade „Belsazar."
15. Über den Nutzen der Pflanzen auf Grund des Schulvortrags.
16. Charakter Cyrus des Jüngeren nach der Lectüre des Xenophon.
17. Das Wasser im Dienste des Menschen.

Berger.

Klasa VI.

1. Inhalt und Grundbedeutung der Parabel „Die Kreuzschau.“
2. Schaffen und Streben ist Gottes Gebot, Arbeit ist Leben, Nichtsthun ist Tod.
3. Siegfried und Achilles mit einander zu vergleichen.
4. Inhalt und Grundbedeutung der Ballade von Uhland „Des Sängers Fluch.“
5 Kurze Darstellung der Geschichte der Westgothen von der Schlacht bei Adrianopel bis zur Schlacht auf den Catalaunischen Gefilden.
6. Das Feuer nach seinen wohlthätigen und nachtheiligen Wirkungen.
7. Warum verschonte Cicero den Catilina, als dessen Verrath offenkundig war?
8. Inhalt und Bedeutung der Romanze von Schiller „Der Handschuh.
9. Cato und Caesar charakterisiert nach Sallust's de Catilinae coniuratione cap. 54.
10. Über den Nutzen der Vögel.
11. Achill und Hektor im Kampfe vor Troja nach Homer.
12. Gedankengang des Liedes von der Glocke.
13. Über die Fischzucht und ihre Bedeutung in der Gegenwart (nach dem Schulvortrag).
14. Die Vulcane oder sogenannten feuerspeienden Berge.
15. „Wo rohe Kräfte sinnlos walten, da kann sich kein Gebild gestalten“ (Schillers Glocke).
16. Bedeutung der Ströme für die Cultur.

Berger.

Klasa VII.

1. Kurze Inhaltsangabe des ersten Gesanges aus Hermann und Dorothea.
2. Die ethnographische Ausstellung in Kolomea.
3. Karl der Grosse und Boleslaus Chrobry — eine Parallele.
4. Schilderung der Scene unter dem Birnbaum aus Gœthes „Hermann und Dorothea.
5. Der Satz „Undank ist der Welten Lohn“ ist zu erklären und durch entsprechende Beispiele aus dem Leben berühmter Männer zu begründen.
6. Was lehrt uns die Geschichte Philipps von Macedonien?

7. Kurze Darstellung der Lebensgeschichte Wallensteins.
8. Inhalt des Prologs in dem Drama „Die Jungfrau von Orleans."
9. Über die Entstehung des griechischen Drama's.
10. Charakteristik eines Geizhalses.
11. Charakterschilderung der Jungfrau von Orleans (nach dem gleichnamigen Drama Schillers).
12. Überlistung des Philoktet durch Neoptolemus und Odysseus.
13. Der Mensch im Kampfe mit der Natur.

Berger.

Klasa VIII.

1. Der Besuch Seiner Majestät des Kaisers in Kolomea.
2. Cicero und Demosthenes — eine Parallele.
3. Tellheim im Kampfe zwischen Ehre und Liebe nach Lessings „Minna von Barnhelm."
4. Welche Babenberger haben sich um die Erweiterung der Grenzen der Ostmark Verdienste erworben?
5. Der Ehrgeiz — eine Triebfeder zum Guten und zum Bösen.
6. Die Volkssagen in ihrem Verhältnisse zur Geschichte und zur Poesie.
7. Die Elektricität und ihre Bedeutung in der Gegenwart.
8. Charakteristik Egmonts nach dem Drama Göthes.
9. Cäsar und Napoleon I. — eine vergleichende Charakteristik.
10. Bedeutung der Klöster im Mittelalter.
11. Charakteristik Mortimers nach dem Drama Schillers „Maria Stuart."

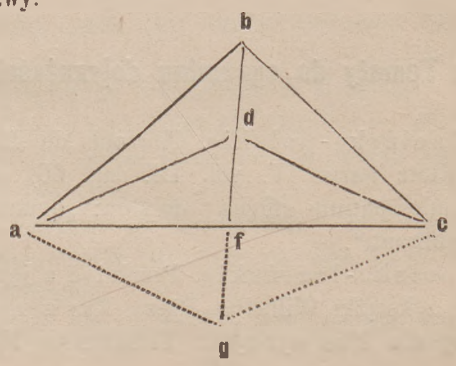
Berger.

D) Tematy do egzaminu dojrzałości.

1. Zadanie łacińsko-polskie. Ciceronis de offic. lib. II. cap. XV. (ed. Klotz partis IV. vol. III. pag. 66) od słów: „Sed expositis adulescentium officiis," do słów: „quanta odia eorum, quibus ademerant."
2. Zadanie polsko-łacińskie. Przełożyć z języka polskiego na łaciński z książki Wilhelma Pütza Rys geografii i historyi powszechnej dla klas wyższych. Tłómaczenie Niedzielskiego i

Gołębiowskiego T. I. we Lwowie 1869. Stron. 304 od słów: „Trzecią wojnę rozpoczął Mitrydates“ do słów: „i zdobył rezydencyą armeńską.“

3. Zadanie greckie. Homeri Odyss. (wyd. Fr. Pauly) V. 179—212 od słów: „ὣς ἄρα φωνήσασ' ἡγήσατο δῖα θεάων“ do słów: „ὣς ἔφατ', ἠέδιος δ' ἄρ ἔδυ καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθεν.“
4. Zadanie polskie. Bohaterstwo i wielkość Rzymian w czasach niebezpieczeństwa i nieszczęścia.
5. Zadanie ruskie. Для чого заслуги великихъ людій доперва по смерти узнаванû бувають?
6. Zadanie niemieckie. Es sind die näheren Gründe und Umstände darzulegen, warum die Weltgeschichte in drei Hauptepochen eingetheilt wird.
7. Zadanie matematyczne.
   a) Rozwiązać zrównanie:
   $$\sqrt{2x+2}+\sqrt{7+6x}=\sqrt{7x+72}$$
   b) Na dobrach pewnego właściciela cięży hypoteka 20568 złr. mająca się spłacić ratami (na końcu każdego półrocza) wynoszącymi po 768 złr. 58 ct. Po iluż latach umorzy się ten dług, jeżeli procent składany roczie 6 złr. wynosi?
   c) Odległość (bd) wierzchołków dwóch trójkątów równoramiennych (abc i adc) wykreślonych po tej samej stronie na wspólnej podstawie (ac) wynosi 3 metry; wysokość trójkąta większego jest o 2 metry krótszą od podstawy. Jeżeli trójkąt adc obrócimy około wspólnej podstawy tak, że wierzchołek jego opisze łuk $= 180^0$, to powierzchnia utworzonego czworokąta wynosić będzie 36 metrów kwadratowych. Znaleść powierzchnię obydwóch trójkątów abc i adc, — długość ich boków i kąty nachylenia tychże względem podstawy.

V.

Środki naukowe.

I. a) Ważniejsze dzieła, które do biblioteki dla nauczycieli w r. szk. 1881 zakupiono:

Ciceros ausgewählte Reden erklärt von Halm I—VII Bdchen; O. Horatius Fl. Bentley; Conrad, Gradus ad Parnassum; Tacitus, Annalen von Draeger t. I.; Raph. Kühner, Ausführliche Grammatik der latein. Sprache; Korneliusza Neposa żywoty przełożył Alfr. Sg.; Gossrau, Lateinische Sprachlehre; Vanicek, Griechisch-lateinisches etymologisches Wörterbuch; Munk, Geschichte der griech. Literatur 3. Aufl. (ciąg dalszy); Christ, Metrik der Griechen und Römer; Raph. Kühner, Ausführliche Grammatik der griech. Sprache; Zdanowicz, Rys dziejów literatury polskiej; Cybulski odczyty o poezyi polskiej; Małecki, gramatyka historyczno-porównawcza; Cybulski, Dziady Mickiewicza; Bielowski, Monumenta Poloniae t. I.; Ogonowski, Studien auf dem Gebiete der ruthen. Sprache; Miklosich, Vergleichende Stammbildungslehre; Wackernagel, Poetik, Rhetorik und Stilistik; Lessing, sein Leben u. seine Werke, v. Stahr; Sanders, Wörterbuch der Hauptschwierigkeiten in der deutschen Sprache; Scherer, Geschichte der deutschen Literatur; Goedecke, Grundrisz zur Geschichte der deutschen Dichtung (ciąg dalszy); Czerkawski, Uwagi o nauce języka niemieckiego; Peschel-Wisłocki, Nauka o ludach; Hagen, Dzieje czasów najnowszych; Hartmann, Die Völker Afrika's; Ritter, Geographisch-statistiches Lexicon; Müller, Lehrbuch der Physik; Salmon-Fiedler, Analytische Geometrie; Stegemann, Grundrisz der Differential-Rechnung; Hei-

ne, Theorie der Kugelfunctionen; Handmann, Der neue electomagnetische Motor; Bock-Rosenthal, Człowiek w stanie zdrowia i choroby; Thomé, Botanik; Müller-Witowski, Świat roślinny; Claus, Zoologie; Wilhelm, Praktische Pädagogik; Fliesen, Grundzüge der freien Perspective; Delabar, Das Wichtigste aus der Farbenlehre; Seeberger, Grundzüge der perspectivischen Schattenlehre.

b) W darze od księgarza tutejszego W-go Michty otzymała biblioteka dzieło: Драгомановъ, Малорускія народныя преданія и разсказы.

c) Biblioteka prenumeruje: Zeitschrift für öster. Gymnasien i Zeitschrift für Schulgeographie.

d) Zakupiono mapę Austryi opracowaną przez Baura i mapę Galicyi wydaną przez wojskowy geograficzny instytut w 11 ćwiartkach.

e) Zakupiono dla lektury prywatnej uczniów: Bojesen-Boczyliński, Starożytności rzymskie; Ogonowski, Studien auf den Gebiete der ruthen. Sprache; Willkomm, Die Wunder des Mikroskops; Hölder, Wallenstein, Kaiser Ioseph II., Leopold der Glorreiche, Maria Theresia vor ihrer Thronbesteigung, Rudolph von Habsburg, Kaiser Maximilian I., Nikolaus Lenau.

II. Gabinetowi fizykalnemu przybyły w r. szk. 1881 następujące przedmioty:

Dzwignia na podstawie, Śruba z nasadą, Równia pochyła, Koło na walcu, Naczynie wspólniczące dla 2 cieczy różnej gęstości, Stroboskopiczne krążki z przyrządem do obracania, Baterya galwaniczna z 30 elem. Callana do światła elektrycznego, Przyrząd do galwanoplastyki, Posługacz do retort, 5 lejków szklannych, 5 czarek porcelanowych, 4 czarki szklanne, 7 słojów szklannych, Lampka wyskokowa, 12 flaszeczek Bonońskich, 3 kilogr. Zynku gran., Sito z siatką mosiężną.

III. Gabinetowi przyrodniczemu przybyły w r. 1881 okazy następujących ssaków:

Pteropus aegyptiacus, Vespertilio murinus, Rinolophus hyposiderus, Talpa europea, Hypudaeus amphibius, Sciurus vulgaris, Canis vulpes.

IV. Do zbioru wzorów i modeli rysunkowych zakupiono:

Ant. Andel, Das polychrome Flachornament, Ornamentale Formenlehre II. Theil. Heft X. XI. XII.; Głowa gipsowa z przyrządem do zmiany położenia; Herdtle, Vorlagewerk für den Elementarunterricht im Freihandzeichnen.

Fundusze zbiorów naukowych w r. szk. 1881.

Pozostałość z r. 1880	21	złr.	47	ct.
Taksy wstępne	228	„	90	„
Datki na zbiory naukowe	391	„	—	
Za duplikaty świadectw	27	„	—	
Razem . . .	668	„	37	„

VI.

Statystyka uczniów.

W klasie	Publicznych uczniów było z początkiem r. szk. 881	Było z koń. II. półr. 1881 uczn.			Klasyfikacya przy końcu roku szkolnego							Z uczniów przy końcu II. półr. klasyfikowanych było						
												Co do mowy ojczys.			Co do religii			
		Publicznych	Prywatnych	Razem	celujący	I. stopień	poprawki po wakacyach	z tych zdało	II. stopień	III. stopień	nie egzamin.	Polak	Rusin	Niemiec	Rit. łat.	Rit. gr.	Rit. ar.	Staroz.
					Uczniów publicznych													
I. a.	43	40	—	40	2	17	11	10	3	8	—	13	21	6	13	21	1	5
I. b.	39	35	—	35	—	18	8	7	2	8	—	20	5	10	18	5	1	11
II. a.	31	31	—	31	4	21	6	5	1	—	—	21	10	—	17	10	2	2
II. b.	31	30	1	31	3	17	7	7	1	2	—	12	15	3	11	15	—	4
III. a.	34	34	2	36	5	13	7	7	—	9	—	23	9	2	22	9	—	3
III. b.	35	34	1	35	2	14	8	7	—	11	—	14	16	4	12	16	1	5
IV.	50	45	1	46	3	33	9	9	—	—	—	26	18	1	25	18	—	2
V.	35	24	1	25	2	11	5	5	3	3	—	15	8	1	13	8	1	2
VI.	26	26	—	26	7	17	2	2	—	—	—	13	8	5	11	8	—	7
VII.	23	22	1	23	6	12	4	4	—	—	—	12	10	—	11	10	—	1
VIII.	22	24	—	24	7	17	—	—	—	—	—	13	9	2	13	9	—	2
					Uczniów prywatnych													
					—	6	—	—	1	—	—	6	1	—	6	1		—
Razm	369	345	7	352	41	196	66	63	10	41	—	188	130	341	72	130	6	44

Opłata szkolna w r. 1881. wynosiła . . . . 2964 złr. 50 ct.
Uczniów od całéj opłaty uwolnionych było
z końcem r. szkolnego . . . . 162 złr.
Od połowy opłaty uwolniony był 1
Stypendya pobierało z końcem roku szk. ucz. 9
Kwota stypendyów wynosiła ogółem . . . . 1170 złr.

VII.

Fundusz zapomogi ubogich uczniów.

Przy tutejszym zakładzie istnieje kasa funduszu zapomogi uczniów gimnazyalnych. Fundusz ten powstał z dobrowolnych składek nauczycieli zakładu i gminy miasta Kołomyi, jakotéż urządzonych na ten cel zabaw i z części narastających odsetków. Obecnie wynosi kwotę 2161 złr. 22½ ct.

Dwie trzecie odsetków obraca się na zapomogę uczniów, a jednę trzecią przyłącza się do kapitału.

VIII.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych wydane w ciągu r. szk. 1881.

1. W. Min. W. i O. z dnia 30. czerwca 1880 l. 351 zabroniło ubiegania się o zagraniczne państwowe stypendya przez austryackich uczniów w ogóle, jakoteż przyjęcia takiego stypendyum w szczególności, bez wyraźnego poprzedniego zezwolenia rządowego.

2. Wys. c. k. Prezydyum Rady szk. kraj. z dnia 28. września 1880 l. 163 uwiadamia o postanowieniach J. E. Pana Ministra wyznań i oświecenia o terminach spowiedzi dla uczniów, rekolekcyj passyjnych i Zielonych Świąt.

3. Wys. c. k. Rada szk. kraj. z dnia 28 września 1880 l. 9495 przysyła odpis rozporządzenia ministryalnego z d. 16. września 1880 l. 11715 co do możliwości składania całego egzaminu dojrzałości po feryach.

4. Prezydyum Rady szk. kraj. z dnia 2. listopada 1880 l. 178 przysyła odpis rozporządzenia ministryalnego z d. 20 sierpnia 1880 l. 12050, aby dyrektorowie zachęcali uczniów do wstępowania do fachowych zakładów, szczególnie do Krakowskiéj wyższéj szkoły fachowéj.

5. Wys. Rada szk. kraj. z d. 25. list. 1880. l. 10902 uwiadamia o reskrypcie ministeryalnym, na mocy którego Rada szkol. kraj. może na wniosek komisyi egzaminacyjnéj pozwolić abituryentowi reprobowanemu powtórnie z jednego przedmiotu, jeszcze raz składać egzamin poprawczy z tego przedmiotu.

6. Wys. c. k. Namiestnictwo z d. 30 listop. 1880 l. 60477 donosi o rozporządzeniu ministeryalném, polecającém dyrekcyi donoszenie Namiestnictwu o każdém kumulowaniu stypendyów.

7. Wys. Rada szkolna kraj. z d. 7. grudnia 1880 l. 10639 zalicza w poczet książek dozwolonych do użytku szkolnego drugie

wydanie przykładów do tłumaczenia z łać. na pol. i z pol. na łać. układu Zygm. Samolewicza dla kl. I.

8. Wys. Rada szk. kraj. z dnia 10. stycznia 1881. l. 13225 zalicza w poczet książek dozwolonych do użytku szkolnego Wypisy J. Jandaureka w 2. wydaniu przez Hamerskiego uskutecznionêm.

9. Wys. Rada szk. kraj. z d. 21. lutego 1881 l. 7259 zalicza w poczet książek dozwolonych do użytku szkolnego dla klas wyższych: Prof. Dr. A. Gindelego Dzieje powszechne" Tom III. Dzieje nowożytne przełożył Mich. Markiewicz. Rzeszów. 1878.

10. Wys. Rada szkol. kraj. z dnia 23. lutego 1881 l. 1662 zalicza w poczet książek szkolnych: „Dr. V. F. Kluna Geografią powszechną przejrzaną i ponownie wydaną przez Romualda Starkla. Lwów 1878

11. Wys. Rada szkolna kraj. z dnia 14. marca 1881 l. 2231 oznajmia, że Najwyższém postanowieniem siedm posad nauczycielskich w szkołach realnych Lwowa i Krakowa przeniesione zostaną stopniowo na gimnazya Franciszka Józefa i IV we Lwowie, i na gimnazya w Tarnowie, Rzeszowie i Przemyślu.

12. Wys. Rada szkolna kraj. z dnia 15. marca 1881 l. 1108 przesyła odpis reskryptu ministeryalnego, zawierającego zmienione przepisy egzaminacyjne dla nauczycieli rysunków w szkołach średnich.

13. Wys. Rada szkolna kraj. z dnia 23. maja 1881 l. 5101 zalicza w poczet książek szkolnych Geografią Benoniego i Tatomira dla 1. klasy szkół średnich.

14. Wys. Rada szkolna kraj. z dnia 20. czerwca 1881 l. 5897 zalicza w poczet książek szkolnych Botanikę dla niższych klas gimn. Hückla w 3. wydaniu.

15. Wys. Rada szkolna kr. z dnia 21. czerwca 1881 l. 6904 zalicza w poczet środków naukowych dwie mapy E. Letoschka: 1) Tableau der physikalisch-geografischen Verhältnisse, 2) Tableau der astronomisch-geographischen Verhältnisse.

16. Wys. Rada szkol. kraj. z d. 24. czerwca 1881 l. 5341 zalicza w poczet książek szkolnych ruską czytankę dla kl. V. i VI. Chrestomatyja staroruska dla wyższych klas gimnazyalnych wydaw Dr. O. Ogonowskij.

17. Wys. Rada szkol. kraj. z dnia 30. czerwca 1881 l. 3165 zalicza w poczet książek szkolnych: „Chrystyjańsko katołyckij katechizm dla I. klasy szkił gimnaz. i realn. ułożenyj Ałeksijem Torońskim. Lwiw 1881.

18. Wys. Rada szkol. kraj. z dnia 27. czerwca 1881 l. 3758 oznajmia, że Krakowska komisya egzaminacyjna dla nauczycieli gimn. na przyszłość wyznaczać będzie termina do egzaminów pod nadzorem i ustnych zawsze w pierwszéj połowie maja i listopada każdego roku.

19. Wys. c. k. Rada szkol. kraj. z d. 14. lipca 1881 l. 5627 zalicza w poczet książek szkolnych książkę: Ćwiczenia łacińskie na klasę VII. i VIII. ułożył F. Próchnicki.

20. Wys. c. k. Rada szk. kraj. z dnia 17. lipca 1881 l. 5899 uwiadamia, iż P. Minister wyzn. i ośw. zezwolił, aby nauczycielom języka niemieckiego zniżono maxymalną liczbę obowiązkowych godzin w tygodniu z 17 na 16.

IX.

Lokacye uczniów publicznych.

Klasa I. a.

Stopień celujący:

1. Iwanijczuk Mikołaj
2. Szachnowicz Andrzej

Stopień pierwszy:

3. Drohomirecki Stefan
4. Doliński Władysław
5. Wieligurski Maciej
6. Kejwan Mikołaj
7. Lewicki Teodor
8. Wieselberg Chaim
9. Hawrysz Józef
10. Płeszkan Eliasz
11. Woycikiewicz Maryan
12. Dudczuk Dymitr
13. Goszowatiuk Antoni
14. Andrzejowski Stanisław
15. Zetterbaum Maks
16. Kolankowski Władysław
17. Pyrzanowski Bolesław
18. Siengalewicz Stanisław
19. Piszczak Teodor

Büschel Nusym
Filous Wilhelm
Gawański Teofil
Kolmer Jan
Madeyski Kazimierz
Poznański Leon
Rożański Stanisław
Rządziński Leopold
Sławiński Jan
Stekiewicz Emilian

Stopień drugi otrzymało 3
Stopień trzeci „ 8

Klasa I. b.

Stopień pierwszy:

1 Tworowski Ignacy
2. Koppelman Józef
3. Fernbach Nusim
4. Samborski Jan
5. Bokłaszczuk Mikołaj

6. Kawecki Alfred
7. Dziubanowski Eugeniusz
8. Czernikowski Stefan
9 Repka Maryan
10. Czerniatowicz Karot
11. Kleski Adolf
12. Czarnik Wiktor
13. Lelesch Jan
14. Friedmann Mojżerz
15. Winter Zygmunt
16. Rutkowski Bolesław
17. Kiesler Anczel
18. Jaworski Jakób

Asłan Mikołaj
God Mordko
Kulczycki Jan
Michałowski Ludwik
Salpeter Chaim
Stroński Gustaw
Wysocki Michał

Stopień drugi otrzymało . 2
Stopień trzeci „ . . 8

Klasa II. a.

Stopień celujący:

1. Budzianowski Ignacy
2. Gottfried Rudolf
3. Siwiński Michał
4. Peczerski Tomasz

Stopień pierwszy:

5. Newestiuk Jakób
6. Romanowski Mieczysław
7. Puzyna Roman
8. Puzyna Tadeusz
9. Dąbczewski Bohdan
10. Bilski Wiktor
11. Doliński Dymitr
12. Thader Otmar
13. Bong Edmund
14. Agopsowicz Grzegorz
15. Łukasiewicz Eugeniusz
16. Łubkowski Jędrzej
17. Mykietiuk Antoni
18. Briller Leon
19. Ziemiański Jan
20. Wojciechowski Zygmunt
21. Lewicki Teodozy
22. Nowożeniuk Włodzimierz
23. Dworzanin Dymitr
24. Silwester Leon
25. Solecki Kazimierz

Beer Alfred
Gorecki Stefan
Goszowatiuk Teodor
Nowożeniuk Grzegorz
Smrza Roman

Stopień drugi otrzymał . . 1

Klasa II. b.

Stopień celujący:

1. Nowicki Bazyli
2. Proskurnicki Bazyli
3. Schor Samuel

Stopień pierwszy:

4. Zlepko Klemens
5. Płeszkan Jan
6. Ambroziewicz Witold

7. Kirchner Zygmunt
8. Kiernicki Maciej
9. Kawalec Zenon
10. Swoboda Wiktor
11. Tkacz Michał
12. Bilinkiewicz Marceli
13. Hawran Franciszek
14. Kasparek Jan
15. Semoniuk Szymon
16 Łuczyński Adolf
17. Pidłeśniuk Bazyli
19. Rusin Michał
20. Piotrowski Michał

Ellenberg Izak
Fedusiewicz Emil
Hewko Michał
Kiesler Hersch
Misiński Wincenty
Werner Bronisław
Zaręba Marceli

Stopień drugi otrzymał . . 1
Stopień trzeci otrzymało . 2

Klasa III a.

Stopień celujący:

1. Sanojca Józef
2. Rybczuk Prokop
3. Gottlieb Jędrzej
4. Lubowiecki Stanisław
5. Hładij Emilian

Stopień pierwszy:

6. Spritzer Adolf
7. Jarosiewicz Jarosław
8. Pizar Władysław
9. Vincenz Jan
10. Pechnik Wiktor
11. Montemerli Maksymilian
12. Dwernicki Tadeusz
13. Newelski Zygmunt
14. Gawański Aleksander
15. Jasiński Hipolit
16. Pyrzanowski Witołd
17. Czerny Antoni
18. Szczepański Stanisław

Bayer Józef
Heller Maksymilian
Kałytczuk Jan
Kleinmann Chaskel
Rusin Aleksander
Silberbusch Abraham
Ładziński Bronisław

Stopień trzeci otrzymało . 9

Klasa III. b.

Stopień celujący:

1. Rudnicki Michał
2. Reisberg Henryk

Stopień pierwszy:

3. Pliszewski Jan
. Pieściorowski Szczęsny
5. Przybysławski Kazimierz
6. Ciesielski Roman
7. Waller Leib
8. Kruszelnicki Stefan
9. Stefańczuk Jan
10. Czarnik Marceli
11. Kurzer Edmund
12. Pasiecznicki Aleksander
13. Liebhart Gustaw

14. Hryhorczuk Eliasz
15. Lewicki Leon
16. Doliński Józef
Lewicki Roman
Łuczyński Jan
Piotrowicz Wiktor
Poniczewski Szymon
Sokol Tadeusz
Szmigielski Roman
Woroniecki Józef

Stopień trzeci otrzymało . 11

Klasa IV.

Stopień celujący:

1. Stępień Włodzimiérz
2. Dylski Ludwik
3. Malarski Szczęsny

Stopień pierwszy:

4. Dziuganowski Józef
5. Marcinkiewicz Stanisław
6. Krajczycki Zygmunt
7. Janelli Antoni
8. Nawrocki Aleksy
9. Swaryczewski Mikołaj
10. Hlebowicki Teofil
11. Dębicki Stanisław
12. Krajczycki Kazimierz
13. Hułejczuk Onufry
14. Kulczycki Maryan
15. Bojarski Emil
16. Hołyński Jan
17. Hlebowicki Mieczysław
18. Stetkiewicz Jan
19. Demiańczuk Aleksander
20. Schayer Emil
21. Kisielewski Julian
22. Kruszelnicki Włodzimiérz
23. Walawski Konstanty
24. Pasiecznicki Eugeniusz
25. Zarzycki Antoni
26. Babij Teodor
27. Aleksandrowicz Walery
28. Sawicki Karol
29. Bojczeniuk Mikołaj
30. Sieniutowicz Józef
31. Stec Antoni
32. Tebinka Seweryn
33. Jaworski Tytus
34. Gyurkovich Leon
35. Balabayder Antoni
36. Chołoniewski Wacław
Bursa Stanisław
Funkenstein Mojżesz
Kamiński Leopold
Kiszelka Ernest
Künstler Michał
Madeyski Bartłomiej
Peczerski Aleksander
Raynoch Antoni
Wesołowski Emil

Klasa V.

Stopień celujący:

1. Młodzianowski Stanisław
2. Dudyk Julian

Stopień pierwszy:

3. Matejków Teodor
4. Młodzianowski Józef

5. Nowakowski Filip
6. Kiesler Szymon
7. Schayer Wilhelm
8. Rittigstein Maksymilian
9. Dwernicki Stanisław
10. Liebhart Emeryk
11. Theodorowicz Jan
12. Zaleski Bolesław
13. Karaczewski Mikołaj
Błoch Franciszek
Hołyński Jan
Mołczkowski Leeridas
Skalski Mieczysław
Wojnarowski Jan

Drugi stopień otrzymało . 3
Trzeci stopień „ . 3

Klasa VI.

Stopień celujący:
1. Rudnicki Nestor
2. Czerniatowicz Józef
3. Chomin Hipolit
4. Czechowicz Marcin
5. Resch Mojżesz
6. Szmerykowski Eustachy
7. Rath Dawid

Stopień pierwszy:
8. Woroniecki Tadeusz
9. Curkowski Julian
10. Wieselberg Simche
11. Hulles Jakób
12. Bilinkiewicz Emil
13. Lisowski Jan
14. Lachs Jakób
15. Łukaszewicz Mikołaj
16. Szczepański Tadeusz
17. Kratochwil Józef
18. Kraśnicki Kazimierz
19. Terlecki Atanazy
20. Ostafijczuk Michał
21. Woycikiewicz Kazimierz
22. Iwanicki Kazimierz
23. Goldhaber Izrael
24. Kropaczek Władysław
Biliński Maryan
Künstler Henryk

Klasa VII.

Stopień celujący:
1. Lewicki Maksymilian
2. Fiszer Zygmunt
3. Szydłowski Józef
4. Pechnik Gwido
5. Walewski Kazimierz
6. Kmicikiewicz Włodzimierz

Stopień pierwszy:
7. Janiszewski Władysław
8. Bernhaut Wilhelm
9. Reszetyłowicz Aleksander
10. Lewicki Zenobiusz
11. Bilinkiewicz Teofil
12. Pszyk Mikołaj
13. Balabajder Józef
14. Holinacz Jan
15. Lewicki Jarosław
16. Miltsovits Jan
17. Kawecki Stanisław
18. Swięcicki Włodzimierz
Jaworski Karol
Kobrzyński Piotr
Kosiński Antoni
Mysyk Bazyli

Abituryenci, którym przyznano świadectwo dojrzałości.

Chlubne świadectwo otrzymali:

1. Hulles Mojżesz
2. Kulczycki Julian
3. Sienkiewicz Józef
4. Szuchewicz Mikołaj
5. Vincenz Aleksander

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

6. Bladowski Edward
7. Biliński Edmund
8. Flunt Eugeniusz
9. Kmicikiewicz Mikołaj
10. Knapp Karol
11. Krasicki Mikołaj
12. Krzanowski Aleksander
13. Kulczycki Włodzimierz
14. Liginowicz Antoni
15. Michalewski Bronisław
16. Ostrowski Bazyli
17. Szmerykowski Jerzy
18. Szydłowski Leon
19. Wolf Józef

1 publiczny i 1 eksternista reprobowany na pół roku.

4 abituryentom pozwolono powtórzyć egzamin z jednego przedmiotu po feryach; z tych 3 egzamin zdało, 1 reprobowany na pół roku.

Z abituryentów udało się

na teologią . . .	7
na prawa . . .	8
na medecynę . .	2
na filozofią . . .	3
do innych zawodów	2

